

UNIVERZA V LJUBLJANI

EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

**PREPREČEVANJE IZOGIBANJA DAVKOM V
DAVČNIH OAZAH**

Ljubljana, julij 2010

PATRICIA POPIT

IZJAVA

Študentka Patricia Popit izjavljam, da sem avtorica tega diplomskega dela, ki sem jo napisala pod mentorstvom profesorja **dr. Marka Pahorja** in dovolim njeno objavo na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, junij 2010

Patricia POPIT

KAZALO

UVOD	1
1 OSNOVE DAVČNIH OAZ	2
1.1 OPREDELITEV IN ZNAČILNOSTI DAVČNIH OAZ.....	2
1.2 RAZVOJ DAVČNIH OAZ	4
1.3 DELITEV DAVČNIH OAZ GLEDE NA OBDAVČITEV	6
1.4 UČINKI DAVČNIH OAZ	7
1.4.1 POZITIVNI UČINKI	7
1.4.2 NEGATIVNI UČINKI	8
2 POSLOVANJE V DAVČNIH OAZAH IN DAVČNO IZOGIBANJE	9
2.1 FIZIČNA SELITEV V DAVČNO OAZO	9
2.2 USTANOVITEV OFFSHORE DRUŽBE	9
2.2.1 ZAKAJ UPORABLJAJO DRUŽBE V TUJINI ZA IZOGIBANJE PLAČEVANJU DAVKOV	10
2.2.2 PRIMERI OFFSHORE DRUŽB	11
2.2.3 STROŠKI OFFSHORE DRUŽB	13
2.3 PRIMERI DAVČNEGA IZOGIBANJA.....	14
2.3.1 OPREDELITEV DAVČNEGA IZOGIBANJA IN DAVČNIH UTAJ	14
2.3.2 DEJAVNIKI, KI SO SPODBUDILI DAVČNO IZOGIBANJE	15
2.3.3 PRIMERI DAVČNEGA IZOGIBANJA.....	16
2.4 ODPIRANJE BANČNEGA RAČUNA V DAVČNI OAZI	23
2.5 DAVČNI NADZOR.....	25
3 BOJ PROTI DAVČNIM OAZAM	26
3.1 DAVČNA KONKURENCA	26
3.2 DRŽAVNI UKREPI V BOJU PROTI DAVČNIM OAZAM	27
3.2.1 OBDAVČITEV PO PRINCIPU PREBIVALIŠČA	27
3.2.2 HARMONIZACIJA DAVČNEGA SISTEMA.....	28
3.2.3 NADZIRANE TUJE DRUŽBE	29
3.3 MEDNARODNE ORGANIZACIJE V BOJU PROTI DAVČNIM OAZAM.....	29
3.3.1 ORGANIZACIJA ZA GOSPODARSKO SODELOVANJE IN RAZVOJ..	29
3.3.2 PROJEKTNA SKUPINA ZA FINANČNO UKREPANJE	33
4 PRIMERI RAZKRIVANJA ANONIMNIH BANČNIH RAČUNOV	34
4.1 AFERA LIECHTENSTEIN	35

4.2	SPOR MED NEMČIJO IN ŠVICO	35
4.3	SPOR MED ZDA IN ŠVICO.....	36
4.4	POSLEDICE RAZKRIVANJ	38
SKLEP		39
LITERATURA IN VIRI		41

KAZALO SLIK

<i>Slika 1: Prodaja storitev pod imenom offshore družbe</i>	<i>16</i>
<i>Slika 2: Prelivanje dobičkov med povezanimi podjetji preko transfernih cen.....</i>	<i>17</i>
<i>Slika 3: Plačevanje fiktivnih računov v offshore družbi</i>	<i>18</i>

UVOD

Davki so prisotni od obstoja organiziranih družb dalje, spreminjajo se le njihove oblike. Skupno jim je le to, da so to prisilne dajatve državi. Gre za instrument ekonomske politike, s katerim se zasleduje najrazličnejše cilje, vse od prerazdelitve dohodka do makroekonomske stabilizacije. Davki niso pomembni le za proračun, ampak tudi za blagostanje države in njen razvoj. Davki imajo svojo logiko in posledice, vplivajo na obnašanje zavezancev in s tem za celotno gospodarstvo. Države za svoj razvoj in delovanje potrebujejo kapital, le-tega pa večinoma pobirajo preko davkov. Tako so davki najbolj pomemben vir financiranja države na eni strani, na drugi strani pa zelo pomemben del odhodkov podjetja. Za podjetja najbolj pomemben davek - davek na dohodek je v različnih državah različno visok.

Z razvojem kapitalskega trga je podjetnikom omogočen lažji prenos kapitala in posledično sedeža podjetja. Globalizacija sili k konstantnemu razvoju, povezovanju, napredku; odpravljajo se meje in zmanjšujejo razdalje med ljudmi, državami, gospodarstvi. Trg postaja globalen, kar pa prinaša spremembe na vseh področjih gospodarjenja, na trgu kapitala, v pravni ureditvi...Zaradi vse večje konkurenčnosti in želje po čim večjem dobičku se pojavljajo novi načini povečanja le-tega, ne le preko povečanja poslovanja ampak tudi preko iskanja optimalne davčne obremenitve. Vezanost gospodarskih subjektov na nacionalno gospodarstvo je relikv, saj le-ti prenašajo svoje poslovanje na svetovni trg, ker želijo po optimizirati rasti kapitala in dobička.

Optimizacijo poslovanja je mogoče doseči tudi z znižanjem stroškov. Ker davek na dobiček pravnih oseb predstavlja enega največjih stroškov, je ena od možnih poti v svetovni dirki k dnu (angl. race to the bottom) prestavitve sedeža gospodarske družbe na davčno bolj ugodno področje oziroma ustanovitve offshore podjetja.

Z vstopom Slovenije v Evropsko unijo smo sprejeli načela in usmeritve držav članic tudi na področju fiskalne politike in davkov. Kakšna je prava usmeritev, je težko reči, saj je po eni strani treba zagotoviti konkurenčnost gospodarstva, po drugi pa ustvariti socialno državo, ki zagotavlja socialno varnost državljanov. Nekatere države, predvsem skandinavske, se poslužujejo visokih davkov za zagotovitev močne socialne oskrbe, nasprotno pa na primer Irska poskuša z vpeljavo nižje davčne stopnje pritegniti tuje vlagatelje (preselitev podjetja na Irsko, s čimer se ustvarjajo nova delovna mesta in pritek svežega kapitala za razvoj).

Vse bolj kruta davčna politika tako v svetu kot tudi v EU sili podjetja in posameznike, da svoje premoženje preusmerijo preko offshore podjetij in njim sorodnih opcij. S tem si zagotovijo pravični delež, ki so ga pridobili s prodajo blaga, storitev ...

V teoriji ne najdemo natančne definicije, kaj pomeni termin »davčni raj«. Kriteriji, ki so pomembni za definiranje davčnega raja, so: nizka efektivna obdavčitev dohodkov, učinkovit sistem pobiranja davkov, saj je prisotnih malo formalnosti, davčna zakonodaja se ne spreminja preveč pogosto in ni posebnega davka na luksuzne dobrine in storitve. Postavlja se vprašanje, ali bi v davčnem raju lahko služili denar. Praviloma ne – davčni raji so praviloma države, v katerih lahko varčujemo na davkih, niso pa primerni za bivanje ali za ustvarjanje dohodkov. Tako imenovane davčne oaze privlačijo vlagatelje z vsega sveta, saj lahko tam svoj denar shranijo z visoko stopnjo tajnosti in zaščite pred mednarodnimi preiskavami davčnih utaj. Z globalnim razvojem informatike in telekomunikacij postajajo davčne oaze vedno bolj dostopne širokemu krogu akterjev v gospodarskem svetu. Za gospodarske subjekte je poslovanje na globalnem trgu preko teh držav preprosto.

Države, ki so davčno bolj ugodne, so v zadnjih letih vedno bolj deležne pritiskov. ki prihajajo s strani organizacije OECD. Evropska unija pa je v boj z davčnimi oazami stopila s sprejetjem različnih predpisov.

Diplomska naloga želi sistematično predstaviti davčne oaze, pojasniti njihovo delovanje in ga primerjati z davčnim izogibanjem. Naloga najprej predstavi zgodovino davčnih oaz, pojasni pozitivne in negativne učinke davčnih oaz, nato pa sledi predstavitev razlogov za ustanovitev podjetja ali selitev v davčno oazo in načine izogibanja davkov. Drugi del naloge se vsebinsko nanaša na predstavitev boja proti davčnim oazam in na konkreten prikaz njihovega delovanja z navedbo aktualnih primerov. Predstavljeni so različni ukrepi proti davčnim oazam. Ker je na tem področju zelo pomembno mednarodno sodelovanje sem podrobneje opisala mednarodne organizacije, ki sodelujejo v boju proti davčnim oazam in njihovo delovanje na tem področju.

1 OSNOVE DAVČNIH OAZ

1.1 OPREDELITEV IN ZNAČILNOSTI DAVČNIH OAZ

Izraz offshore pomeni biti v tujini in zunaj dosega davčnega organa države, katere državljanji smo, ali povedano bolje, kjer imamo stalno prebivališče, pri čemer se to lahko nanaša na nas oziroma največkrat na naše premoženje v likvidni obliki (Plantan, 2002).

V slovenski literaturi je za davčne oaze zaslediti različna poimenovanja, kot so davčni paradiž, davčni raj, offshore centri. Skupno jim je, da subjekti, ki poslujejo v takih območjih, ne plačujejo davka oziroma ga plačujejo v minimalnem znesku, včasih celo vnaprej določen znesek (Šešok, 2002b, str. 9). Izraz davčna oaza (angl. tax haven) predstavlja države ali dele držav z ugodnim davčnim režimom, pri čemer se davčne oaze med seboj razlikujejo. Nekatere države ne obdavčijo dobička, nekatere ga obdavčijo po

izredno nizkih stopnjah, spet druge pa dopuščajo ugodnosti le za nekatere dejavnosti ali oblike družb. Kljub razlikam med davčnimi oazami jim je skupno, da družbe, ki se odločijo za selitev v davčno oazo, običajno ne preselijo celotne dejavnosti in zaposlenih, ampak le njihov manjši del ali pa imajo v davčnih oazah le registriran sedež družbe ter poštni naslov, medtem ko se dejavnost izvaja drugje (Trtnik, 2008, str. 16).

Ozemeljsko offshore center opredeljujemo kot območje, ki je geografsko ločeno od ozemlja države, v kateri deluje offshore center. Izraz offshore v neposrednem prevodu pomeni »zunaj« oziroma »izven« obale. Eksteritorialnost že dolgo ne velja več, zato je po mojem mnenju bolj primerna gospodarskoppravna oziroma ekonomska definicija, ki pravi, da je offshore center jurisdikcija¹, v kateri veljajo drugačna pravila poslovanja gospodarskih družb kot na siceršnjem ozemlju države gostiteljice offshore centra (Šešok, 2001, str. 18).

Bistvo vsake davčne oaze je torej, da je to območje svobodnega trgovanja in finančnih storitev, kjer veljajo davčne olajšave za pravne subjekte, ki na tem območju opravljajo svoje dejavnosti. Glavni namen teh središč je privabljanje tujega kapitala s pomočjo nizkih davčnih stopenj in visoke stopnje anonimnosti (Merc, 2010a, str. 6).

Organizacija za ekonomsko sodelovanje in razvoj (OECD – Organisation for economic cooperation and development) je tista mednarodna organizacija, ki se že od leta 1998 bori proti dejavnostim davčnih oaz in podobnih režimov. OECD je leta 1998 sprejela temeljno poročilo, s katerim je začela svoj projekt proti davčnim oazam, imenovan Škodljiva davčna konkurenca (Harmful tax competition, An Emerging Global Issue). V tem poročilu zasledimo ločevanje na dve kategoriji: na davčne oaze in na škodljive prednostne davčne režime. Kot ključne lastnosti, ki jih mora imeti neko območje, da ga obravnavamo kot davčno oazo, OECD navaja (OECD, 1998, Harmfull Tax Competition, str. 21-27):

- Prvi pogoj, da državo uvrstimo v davčno oazo, je odsotnost davkov. V številnih davčnih oazah uveljavljajo samo plačilo pristojbin.
- Pomanjkanje učinkovite izmenjave informacij (angl. lack of effective exchange of information). Večina davčnih oaz sprva sploh ni želela sodelovati v izmenjavi informacij ali pa so z različnimi zakoni o tajnosti podatkov celo prepovedovale izdajanje informacij o ustanoviteljih, strankah, lastnikih offshore podjetij.
- Pomanjkanje preglednosti v zakonodajah, pravnih in administrativnih določbah (angl. lack of transparency). Zakonodaja davčnih oaz v glavnem temelji na splošnem pravu, ki upravne in organizacijske postopke prepušča notranjemu vodenju knjig uporabnikov podjetja in uveljavlja razmeroma malo zahtev po evidenci v javnih listinah.

¹ Jurisdikcija je območje, kjer veljajo drugačna pravila poslovanja gospodarskih družb kot na siceršnjem ozemlju države gostiteljice offshore centra.

- Zanemarljiv obseg dejavnosti (angl. no substantial activities). Razvite dežele navadno zahtevajo vplačilo določene vsote ustanovitvenega kapitala in fizične dokaze o dejanski pripravljenosti za opravljanje določene dejavnosti, medtem ko davčne oaze z nekaj redkimi izjemami nimajo predpisov o najnižjem kapitalu za opravljanje dejavnosti. Lahko bi dejali, da so razmere v davčnih oazah usmerjene bolj k najemu registriranih pisarn, agentov in drugega kot načina ustvarjanja dodatnih zaslužkov za strokovni kader v davčni oazi.

Leta 2000 je OECD objavila seznam davčnih oaz, ki ustrezajo kriterijem iz te publikacije, od tedaj seznam tekoče nadgrajuje, dodaja ter briše črno listo nesodelujočih držav (OECD, 1998, str. 21-27).

Ena pomembnejših prednostih davčnih oaz je tudi zaupnost informacij, vendar se je to po terorističnih napadih na ZDA, 11. septembra 2001, spremenilo. Od tedaj so davčne oaze pod večjim pritiskom glede razkrivanja informacij in so prisiljene sodelovati z OECD (Crnomarkovič, 2002, str. 19).

V nadaljevanju bo v uporabi splošno sprejet termin davčna oaza, saj se tudi največ uporablja v strokovni literaturi pri poimenovanju jurisdikcij, ki bodisi ponujajo le posamezne ugodnosti bodisi je v njihovi zakonodaji zaslediti elemente, ki opredeljujejo jurisdikcijo kot davčno oazo.

1.2 RAZVOJ DAVČNIH OAZ

Davčne oaze obstajajo že stoletja. Že stare Atene so trgovcem predpisale davek v višini dveh odstotkov na izvoženo in uvoženo blago, zato so trgovci svoje ladje raje preusmerili drugam, na 20 milj oddaljene sosednje otoke, kot pa da bi plačevali davke. Ti otoki so postali varna zatočišča za skrivanje blaga, ki so ga kasneje pretihotapili v državo. V 15. stoletju je bila Flandrija (današnja Belgija) mednarodno trgovsko središče. Njena vlada skoraj ni imela omejitev glede uvoza in izvoza blaga. Nizozemska pa je bila zaradi minimalnih omejitev in obveznosti davčno zatočišče v 16., 17., in 18. stoletju, kar je omogočilo razcvet nizozemskih pristanišč v največja pristanišča na svetu (Bjegović, 1999, str. 48).

Davčna oaza v Švici je povezana z obdobjem med drugo svetovno vojno in po njej. ZDA in večina evropskih držav je bilo takrat vpletenih v vojno. Zaradi financiranja vojnih potreb med vojno in obnove v letih po njej je tem državam primanjkovalo denarja v državni blagajni. Da bi zmanjšale svoje proračunske primanjkljaje, so države svojim državljanom nalagale iz dneva v dan večje davčne obveznosti. Švica, ki v vojni ni sodelovala in tako ni utrpela škode, je trenutek šibkosti držav izkoristila in znižala davčne stopnje. To je povzročilo velik pritek kapitala v Švico, ki se je tako preoblikovala iz političnega v finančno zatočišče (Bjegović, 1999, str. 48).

Bogati Američani in Kanadčani so že v 30-ih letih 20. stoletja pričeli ustanavljati offshore truste in holdinge na Bahamih, da bi se izognili plačilu davkov. Konec 60-ih let 20. stl. je mnogo ameriških bank odpiralo podružnice na offshore območjih na Karibih, in na Bahamih za poslovanje z evropskimi valutami (Hampton, 1996, str. 17).

V takšnih oblikah kot so danes, so se davčne oaze začele razvijati v 20. stoletju. Za najstarejši davčni oazi veljata Liechtenstein in Panama. Razcvet davčnih oaz je omogočila globalizacija in povečana mobilnost kapitala, k čemur so odlično prispevale nove transportne in tudi informacijske možnosti. Čeprav je globalizacija pospešila gospodarski razvoj in pritiskala na nižanje davčnih stopenj ter spodbujala države, da ocenjujejo davčne sisteme in javne izdatke (če je to potrebno za izboljšanje okolja za investiranje), je po drugi strani padec mej ustvaril odlično klimo za posameznike in jim omogočil svobodnejšo izbiro, kje bodo delali, varčevali, kam bodo investirali. Globalizacija je tako v okviru svojih negativnih učinkov omogočila nove načine izogibanja davkom (Erjavec, 2002, str. 29).

Izračuni revizijskih hiš kažejo, da imajo davčne oaze zelo pomembno vlogo v današnji ekonomiji. To dokazuje velikanski obseg sredstev, ki se obračajo v teh centrih. Nekateri podatki kažejo, da se več kot polovica svetovnih transakcij izvede preko nekaj več kot 50 takih jurisdikacij. Nadalje se ocenjuje, da je v zasebnih bankah s sedežem v davčnih oazah deponiranih več kot 11 trilijonov ameriških dolarjev (to je približno 20 odstotkov svetovnega BDP-ja), ki so na tak način skriti pred dosegom davčnih organov z višjimi davčnimi stopnjami (Merc, 2008, str. 11).

Da so davčne oaze ekonomsko uspešne, priča primerjava svetovne rasti BDP in rasti BDP v davčnih oazah med letoma 1982 in 1999: svetovna rast je znašala 1,4 odstotkov letno, rast v davčnih oazah pa 3,3 odstotkov letno (Miklič, 2008, str. 7).

Kritiki davčnih oaz trdijo, da davčne oaze lahko do neke mere spodkopavajo davčno politiko, ki uveljavlja visoko davčno stopnjo. Kar je (delno) res. Vendar pa davčne oaze hkrati spodbujajo investiranje, saj iz davčnih oaz pride veliko investicij nazaj v države z višjo davčno stopnjo, kar pomeni, da davčne oaze stimulirajo ekonomske aktivnosti. Zato morda večina držav z višjo davčno stopnjo niti ne zna niti ne more ovrednotiti vseh posledic. Tako je malo verjetno, da bi kljub velikemu nasprotovanju prišlo do kolektivnega boja za ukinitve davčnih oaz (Miklič, 2008, str. 7).

Pričakovati je, da bodo davčne oaze še naprej imele pomembno vlogo v svetovni davčni politiki. Najverjetneje bo na strani tradicionalnih davčnih sistemov ² prišlo do približevanja davčnim oazam z uvajanjem posebnih davčnih ugodnosti in omejevanjem transakcij z davčnimi oazami.

² Med tradicionalne davčne sisteme uvrščamo sisteme z rednimi – višjimi davčnimi stopnjami. Slednji so trden nasprotnik davčnih oaz (Šešok, 2002b, str. 9).

1.3 DELITEV DAVČNIH OAZ GLEDE NA OBDAVČITEV

Davčne oaze se med seboj razlikujejo glede na obdavčitev. Tako ločimo pet vrst davčnih oaz, ki so v nadaljevanju tudi opisane (Bjegović, 1999, str. 62-63).

1. Popolna davčna oaza oziroma davčna oaza brez obdavčitve
 - Je območje s popolno davčno oprostitvijo oziroma območje, ki omogoča razširjene davčne oprostitve. V teh davčnih oazah torej ni davkov na dohodek, dobiček ali drugih davkov in prispevkov, ki bi bremenili podjetja, sklade, ustanove.
 - Za vlagatelje zasebnike ni pomembno, ali živijo in delujejo v pravnem sistemu davčne oaze ali ne.
 - Značilna je liberalna in fleksibilna zakonodaja. Družbo je mogoče ustanoviti na zelo preprost način, z zakoni pa je zagotovljena stroga bančna tajnost.
 - Tovrstne davčne oaze se financirajo preko fiksnih letnih zneskov (registracijske takse, ustanovitveni stroški ...), ki jih morajo plačevati lastniki družb in so neodvisni od višine dobička.
 - Zaračunavajo se pristojbine za dokumente, potrebne pri ustanavljanju podjetja, pristojbine na delnice in na letno vzdrževanje.
 - Med popolne davčne oaze uvrščamo naslednje države: Andora, Grenada, Bahrain, Kajmansko otočje, Maldivi, Monako, Oman, Združeni arabski emirati, Bermudi, Bahami ...

2. Davčne oaze z neobdavčenimi tujimi prihodki
 - Te davčne oaze obdavčijo le prihodke, ustvarjene znotraj države (načelo teritorialnosti). Vsi prihodki, ki izhajajo iz tujih virov, so neobdavčeni. Neobdavčeni pa so tudi prihodki, ki so nastali z izvozom lokalno proizvedenega blaga.
 - Med davčne oaze z neobdavčenimi tujimi prihodki uvrščamo naslednje države: Dominikanska republika, Ekvador, Gvatemala, Jordanija, Panama, Venezuela...
 - Znotraj te vrste davčnih oaz obstaja še dodatna delitev, in sicer na območja, ki dopuščajo poslovanje in znotraj in izven območja davčne oaze, davek pa se plačuje za lokalne posle, in na območja, ki se glede na registracijo podjetja odločijo, ali bo podjetju dovoljeno poslovanje brez plačila davka samo s tujino.

3. Območja, ki obdavčujejo z nižjo davčno stopnjo ali pa s sporazumi o dvojnem obdavčevanju
 - Značilnost teh območij je, da zaračunavajo zelo nizke davke na prihodke ne glede na to, kje so bili ustvarjeni.
 - V večini primerov so te države podpisnice davčnih sporazumov (sklenjeni so sporazumi o dvojnem obdavčevanju).
 - Obdavčitve so vnaprej znane in fiksne.

- Pod ta območja spadajo: Ciper, Nizozemska, Švica, Nizozemski Antili.
4. Davčne oaze z nizkimi davki na dohodek
- V teh davčnih oazah so z zakonom predvideni nizki davki na dohodek, ki je ustvarjen doma ali v tujini.
 - Med davčne oaze z nizkimi davki na dohodek uvrščamo naslednje države: Angola, Barbados, Britanski Deviški otoki, Ciper, Filipini, Hong Kong, Malta, San Marino, Švica, Luksemburg.
5. Davčne oaze s posebnimi ugodnostmi, predvsem za holdniške družbe
- Gre za države z visokimi davčnimi obremenitvami, ki upoštevajo tako imenovane holding privilegije³. Ti omogočajo posebne davčne ugodnosti ter poslovanje pod ugodnejšimi pogoji za določene vrste gospodarskih družb. Gre torej za dopuščanje neke vrste koncesije določeni vrsti podjetij ali pa je dopuščena samo posebna vrsta pravnih oseb.;
 - Med posebne davčne oaze uvrščamo naslednje države: Belgija, Avstrija, Ciper, Danska, Francija, Nemčija, Luksemburg, Nizozemska, Portugalska, Španija, Švica, Velika Britanija ...

Obstajajo še drugi kriteriji za delitev davčnih oaz. Tako jih lahko razdelimo glede na izvor virov, uporabo virov, likvidnost trgov, geografsko delitev, funkcionalno delitev.

1.4 UČINKI DAVČNIH OAZ

Učinke, ki so posledica ugodnosti, ki jih prinašajo davčne oaze, delimo na pozitivne in negativne. Pozitivni učinki se kažejo v samih davčnih oazah, saj le-te pridobijo tisti del davčnih prihodkov in sredstev, ki jih je matična država izgubila. Pozitivni vpliv pa imajo davčne oaze tudi za uporabnike, predvsem se odražajo v optimizaciji davčnih obveznosti in zagotovljeni anonimnosti. Davčne oaze pa poleg pozitivnih učinkov prinašajo nekatere negativne. Tako se v davčni oazi kažejo v povečanju tuje lastnine, v državah, iz katerih kapital odteka, in v revnih državah.

1.4.1 POZITIVNI UČINKI

Davčne oaze prinašajo pozitivne učinke samim davčnim oazam in njihovim uporabnikom (Kališnik & Rajh, 2000, str. 19).

- Pozitivni učinki za davčno oazo so:
 - nova delovna mesta;

³ Holding je po navadi večje mednarodno podjetje, ki ima v lasti druga podjetja. Je podjetje, ki ne proizvaja dobrin, ampak posluje z namenom upravljanja in financiranja ostalih podjetij.

- razvoj poslovnih storitev (finančnih, zavarovalniških, svetovalnih, poštnih, razvoj turizma);
 - razvoj ostalih storitvenih dejavnosti (izobraževanje, zdravstvo ...);
 - povečanje izvoza (preko tujih trgov je omogočen razvoj na trge, ki so za domača podjetja težko ali povsem nedostopna, ker imajo tuja podjetja že osvojen trg oziroma vstop na trg ustrezno podprejo s finančnimi sredstvi);
 - pridobivanje tujih znanj in razvijanje novih tehnologij;
 - povečana kupna moč prebivalstva, ki je rezultat novih zaposlitev in opravljanja novih dejavnosti;
 - povečanje proračuna davčne oaze iz naslova letnih premij in ostalih ustanovitvenih stroškov družb, ustanovljenih v davčnih oazah;
 - povečanje premoženja fizičnih oseb in države;
 - višji življenjski standard;
 - finančna neodvisnost in zasebnost.
- Pozitivni učinki za uporabnike davčnih oaz:
- anonimnost;
 - enostavnejše administrativno poslovanje;
 - nižji stroški poslovanja;
 - nižja davčna obveznost.

1.4.2 NEGATIVNI UČINKI

Negativni učinki se nanašajo na samo davčno oazo in na države, iz katerih kapital odteka (Kališnik & Rajh, 2000, str. 19).

- Negativni učinki za davčno oazo so:
- evropske države, ki predstavljajo davčno oazo in izpolnjujejo kriterije, na podlagi katerih jih lahko štejemo med davčne oaze, imajo težave v priključevanju k Evropski uniji, saj zakonodaja Evropske unije davčnih oaz ne dovoljuje in ne odobrava;
 - davčne oaze prinašajo problem pranja denarja, davčne utaje in drugega kriminala;
 - davčne oaze prinašajo povečanje tuje lastnine v državi;
 - davčne oaze prinašajo tudi negativne posledice za domače bančništvo, zavarovalništvo in trgovino.
- Negativni učinki za državo, iz katere beži kapital:
- odtok kapitala iz države, s čimer se zmanjša proračun (iz naslova davkov, taks in ostalih pristojbin), zniža se stopnja zaposlenosti in s tem socialni status posameznika, posledično tudi znižanje gospodarske razvitosti domače države;

- upadanje zaupanja v konkurenčnost in pravičnost davčnega sistema držav: države se financirajo s pobiranjem davkov; če v državni proračun priteče manj davka, se vlade na to odzovejo za višanjem davčnih stopenj, kar pa prizadene tiste, ki si selitev v davčne oaze ne morejo privoščiti, ter šolstvo, zdravstvo in sodstvo.
- Negativne učinke pa imajo davčne oaze tudi za revne države (Miklič, 2008, str. 5):
- skrivni bančni računi in offshore trusti omogočajo bogati eliti, da se izogne obdavčevanju;
 - multinacionalke so konkurenčnejše malim podjetjem, ker si lahko privoščijo prelivanje dobička v davčne oaze;
 - z opranim denarjem se lahko financira politična korupcija;
 - višje so možnosti za nastanek gospodarske krize.

2 POSLOVANJE V DAVČNIH OAZAH IN DAVČNO IZOGIBANJE

Konkurenca med tradicionalnimi davčnimi sistemi na eni strani in območji z nižjo oziroma ničto stopnjo obdavčitve na drugi strani daje poslovnim subjektom številne možnosti za davčno izogibanje (Šešok, 2002a, str. 10). V nadaljevanju bo predstavljeno, na kakšne načine se subjekti izogibajo davčnim obveznostim. Subjekti, ki se odločijo za davčni beg, imajo pri tem različne cilje, kar med drugim določa, za kakšno strategijo se bodo odločili. V nadaljevanju bo za gospodarske družbe, ustanovljene v davčnih oazah, zaradi poenostavitve uporabljen izraz offshore družbe.

2.1 FIZIČNA SELITEV V DAVČNO OAZO

Posamezniki se mnogokrat zaradi znižanja davčnega bremena odločijo za dejansko preselitev v davčno oazo, s čimer po izpolnitvi določenih pogojev postanejo rezidenti tuje države in s tem davčni zavezanci v le-tej. Preden fizične ali pravne osebe zares zapustijo svojo državo in s tem postanejo rezidenti tuje države ter davčni zavezanci, odprejo enega ali več bančnih računov, na katere prenesejo vsa svoja sredstva. Ko je njihov kapital na varnem pred raznimi tožbami, upniki, možnimi inšpekcijskimi pregledi itd., sledi preselitev (Barber, 2007, str. 35-41).

2.2 USTANOVITEV OFFSHORE DRUŽBE

Vedno več podjetnikov in finančnih mogotcev se odloča za ustanovitev offshore družbe prav zaradi zmanjšanja stroškov poslovanja, katerih velik del so davki. Poleg tega je razlog za prenos premoženja na offshore podjetja tudi ta, da se tako lahko skrijejo podatki o poslovanju in premoženju. Ko ustanovimo podjetje v davčni oazi, se s tem podredimo

državi gostiteljici, ki nam v zameno, ker smo tam pustili del svojega denarja, zagotovi tajnost naših podatkov in računov.

Rezidenti so obdavčeni na podlagi celotnega dohodka, ne glede na to ali je dosežen v domači državi ali v tujini (obdavčitev svetovnega dohodka), nerezidenti pa so obdavčeni le od dohodka oziroma dobička, ki ga ustvarijo v posamezni državi. Kriteriji, na podlagi katerih se določi obseg obdavčljivih dohodkov, se po posameznih državah razlikujejo, kljub temu se za rezidente običajno štejejo družbe, ki imajo v državi registriran sedež, oziroma imajo v državi kraj dejanskega delovanja posloводства (Trtnik, 2008, str. 16).

2.2.1 ZAKAJ UPORABLJAJO DRUŽBE V TUJINI ZA IZOGIBANJE PLAČEVANJU DAVKOV

Matična družba je za izogibanje plačevanju davkov lahko inkorporirana v območje z nizkimi davki ali pa v davčno oazo, kjer ščitijo dohodek in ga ne delijo med delničarje, kar bi ga visoko obdavčilo. Dokler je dohodek ščiten v matični družbi in ga ne delijo, je odložen, torej so tudi davki odloženi v prihodnje leto. Odlog omogoča družbi uporabo sredstev, ki bi jih sicer morala plačati v tem obdobju. Dobiček v območju z nizkimi davki je nato lahko ceneje akumuliran v tujini, tako da lahko gibljiva sredstva uporabijo za nadaljnje investicije in ni premeščen v matično družbo, kjer bi ga obdavčili.

Čeprav je dohodek lahko dolgo ščiten v matični družbi, pa ga bodo morali enkrat le prenesti na matično družbo, kjer objavljajo dividende. Glavno davčno breme repatriacije dobička⁴ skozi dividende je davčni odtegljaj. Večina držav ima visok davčni odtegljaj na dividende, plačane tujim državljanom. To lahko predstavlja veliko izgubo dohodka offshore podjetjem. Na primer: visok davčni odtegljaj lahko zviša stroške posojil, saj morajo banke, ki so podvržene večjim davčnim odtegljajem, plačati višje obrestne mere, da lahko tekmujejo z bankami v območju nizkih davkov.

Z ustanovitvijo matične družbe v davčni oazi se lahko izognejo ali drastično zmanjšajo plačevanje davčnih odtegljajev, saj večina davčnih oaz ne zahteva plačevanja davčnih odtegljajev na obresti. Odsotnost posrednih davkov je prednost za offshore podjetja. Če ustanovijo matično družbo na območju, ki ima široko mrežo ugodnih mednarodnih pogodb dvojne obdavčitve (na primer Nizozemska ali Švica), so dividende podvržene minimalnim davčnim odtegljajem.

Kot je že omenjeno zgoraj, uporaba matičnih družb v davčnih oazah ne pomeni nujno popolnega izogiba davkom, ampak odlog le-teh. Ko matična družba ali delničarji družbe prejmejo akumuliran prihodek v obliki dividend, so te obdavčene. Če se podjetje želi popolnoma izogniti davkom, lahko uporabi sekundarne ščitne tehnike. Glavne strategije pri

⁴ Repatriacija dobička pomeni, da je dohodek, ki je bil prenesen v tujino (npr. davčno oazo), ponovno prenesen v matično družbo.

izogibanju davkom so takšne, ki distribuirajo dohodek tako, da je le-ta oproščen davka. To je možno z uporabo oprostitev mednarodnih davčnih pogodb ali specifične državne zakonodaje. Na primer, v nekaterih državah so plače direktorjev oproščene davka. V drugih državah pa so dividende, ki jih podružnica razdeli matični družbi, oproščene davka.

Sekundarno ščitenje lahko dosežejo tudi z reinvesticijo prihodka matične družbe v tujino s prikazom dohodka kot posojila matični družbi (Oguttu, 2007, str. 55-58).

2.2.2 PRIMERI OFFSHORE DRUŽB

Znotraj davčne oaze delujejo offshore družbe, katerih ustanovitelji so rezidenti. Sedež družbe je v državi gostiteljici, glavna dejavnost pa se opravlja drugod po svetu, kajti offshore družba ne sme poslovati z domačimi družbami, da jim ne bi konkurirala. Vendar pa uživajo posebne davčne ugodnosti, kar jim omogoča dosežati večje dobičke in jim olajšuje načrtovanje poslovanja (Kališnik & Rajh, 2000, str. 19).

Ustanovitev offshore družbe je hitra in enostavna, saj je možno podjetje ustanoviti že v enem oziroma nekaj dneh. Pri tem fizična prisotnost ustanovitelja v tuji državi ni potrebna, saj se podjetje lahko ustanovi kar po internetu, stroške ustanovitve in osnovni kapital pa se lahko plača s kreditno kartico. Ustanovitelj lahko ali sam izvede celoten postopek ali s pomočjo inkorporacijskih služb, ki za določeno ceno izvedejo vse potrebno (Ascot Advisory Services, 2010).

Obstaja nešteto offshore družb, njihovo število pa se hitro povečuje. To lahko pripišemo dejstvu, da jih lahko uporabljajo z enakim namenom kot njihove ustreznice v območjih z visokimi davki, imajo pa to prednost, da ne plačujejo skoraj nič ali pa nizke davke. Večina offshore družb le pobira prihodek, sestavljen iz dividend, posojilne obresti in licenčnine. Offshore družbe lahko tudi izvajajo investicije in trgujejo. Primeri nekaj kategorij offshore družb so: offshore finančne družbe, offshore licenčne in patentne družbe, offshore investicijske družbe, offshore lastne zavarovalnice družb in offshore ladjarske družbe. Delovanje teh vrst družb in načini izogibanja davkom so opisani v nadaljevanju (Oguttu, 2007, str. 58-63).

1. MEDNARODNE FINANČNE DRUŽBE

Mednarodne finančne družbe so družbe, ki so ustanovljene v območju z nizkimi davki ali v davčni oazi in se uporabljajo kot posojilni posredniki matične družbe ali podružnic mednarodnih skupin družb. Njihova funkcija je, da delujejo kot posredniki med posojilojemalci in posojilodajalci v skupini družb, tako da lahko te družbe opremljajo s posojili in obveznicami. Izposojevalne finančne družbe lahko uporabljajo tudi za izposojilo denarja od drugih družb, ki jih uporabljajo za financiranje operacij drugih družb v multinacionalni skupini. Davčna prednost pri uporabi internacionalnih

finančnih družb za izposojajo je ta, da so obresti, plačane za posojila po navadi obravnavane kot davčna olajšava za podružnice v državi z visokimi davki. Obenem pa so obresti, ki jih družba prejme v območju z nizkimi davki po navadi neobdavčene ali zelo malo obdavčene.

2. OFFSHORE LICENČNE IN PATENTNE DRUŽBE

Čezmejni prenos intelektualne lastnine mnogokrat pomeni visoke davke. Olajšave, ki jih države nudijo za stroške raziskav in razvoja, pridobitev patentov, licenc in znanja, so zelo različne. Da bi se izognili takšnim visokim davkom, davkoplačevalci velikokrat izkoristijo dejstvo, da je intelektualna lastnina v naravi neoprijemljiva in jo lahko zlahka premikajo iz države v državo z uporabo načrtovanih licenčnih struktur. Davkoplačevalec lahko ustanovi licenčno in patentno družbo v tujini, da bi pridobil in izrabil pravice za intelektualno lastnino za svoje podružnice v drugih državah. Dobiček lahko nato učinkovito preseli iz tuje podružnice v offshore lastnico patenta, ki plača malo ali nič davka za licenčnino. Druga prednost uporabe licenčne in patente družbe v davčni oazi je, da bo honorar od izrabe intelektualne lastnine oproščen davkov ali pa bodo plačali zelo nizke davke.

3. OFFSHORE INVESTICIJSKE DRUŽBE

Prebivalci držav z visokimi davki pogosto ustanovijo investicijske družbe v državah z nizkimi davki zato, da bi se izognili davkom. Te družbe so pogosto odprte – se lahko širijo z izdajo novih delnic ali z odkupom delnic. Njihova sredstva so lahko mešanica gotovine, jamstev in nepremičnin. Investicijske družbe vključujejo privatne družbe, ki so vključene v davčno oazo. Po navadi jih uporabljajo za ravnanje z naložbami v vrednostne papirje. Njihov cilj je zmanjšanje ali izogibanje davkom na prihodek od investicij (dividende, obresti in rente). Na primer, dividende od takšne naložbe v vrednostne papirje družbe bodo oproščene davka ali pa bodo nizko obdavčene.

Offshore investicijske sklade, kot so vzajemni skladi, lahko ustanovijo davkoplačevalci za izogibanje plačevanju domačih davkov. Zaradi pomanjkanja protiukrepov lahko offshore investicijske sklade uporabljajo tudi za izogibanje davčnim obveznostim iz kapitalskega dobička. To lahko storijo s pretvorjenjem navadnega prihodka v kapitalski dobiček. Prednost takšne strukture je, da po navadi ni davka na kapitalski dobiček ali pa je le minimalen, če je sklad v davčni oazi. Čeprav mora davkoplačevalec plačati davek na kapital v državi prebivališča, pa bodo odloženi davki pustili dobiček nedotaknjen nekaj let. Banke igrajo pomembno vlogo pri spodbujanju investicij v offshore investicijske sklade. Skupine bank so mnogokrat matične družbe offshore investicijskih skladov. Bančna tajnost, ki se je poslužujejo banke v davčnih oazah, privlači posameznike, da investirajo v offshore investicijske sklade in akumulirajo kapital v tujini in torej skrijejo svoje bogastvo pred domačimi davčnimi oblastmi.

4. OFFSHORE LASTNE ZAVAROVALNICE DRUŽB

Lastna zavarovalnica družbe je tuja podružnična zavarovalnica, ki jo je skupina družb ustanovila, da bi zavarovala tveganje skupine kot alternativo uporabi zunanjega zavarovalnega trga. Tuje podružnične zavarovalnice so mnogokrat postavljene v davčno oazo, ki nima nič ali zelo malo davka na zavarovalne premije za svetovno tveganje matične družbe. Družba v davčni oazi delničarjem omogoča, da zgradijo finančen branik pred katastrofalnimi odškodninami precej hitreje, kot če bi se zavarovali pri zavarovalnici v svoji državi. To pa zato, ker jim lokacija v davčni oazi omogoča, da niso podvrženi enakim kontrolam kot zavarovalnice v državi, kjer se nahaja matična družba in lahko investirajo presežne akumulacije relativno prosto, brez bremena obdavčitve.

V večini območij so zavarovalne premije, ki jih plačajo matične družbe in njihove podružnice, odbitne za davčne namene in to lahko pripelje do velikih razlik pri plačevanju davkov - v dobro družbe. Te razlike se še povečajo, če je podružnica ustanovljena v davčni oazi in so vsi prihodki od premij neobdavčeni ali pa je davčna stopnja zelo nizka.

5. OFFSHORE LADJARSKE DRUŽBE

Ker je ladjarska industrija mobilna, lastniki in upravljalci ladij pogosto locirajo lastništvo, operacije, administracijo in registracijo ladje v davčni oazi. V nekaterih primerih sta lahko lastništvo in operacije v dveh različnih državah; administracija v tretji državi, medtem ko je ladja registrirana nekje drugje. To se pojavlja zaradi znižanja davkov. Če lastniki ladjo registrirajo v davčni oazi, se davki družbe znižajo in družba se lahko izogne ekonomskim omejitvam in pravilom v svoji državi.

2.2.3 STROŠKI OFFSHORE DRUŽB

Davčne oaze ustvarjajo stalne prihodke iz offshore podjetij z zaračunavanjem stroškov ustanovitve in poslovanja podjetij na svojih območjih. Gre za tako imenovane vladne stroške (pristojbine, davki) in nevladne stroške (pravni, agencijski). Poleg enkratnih stroškov pri registraciji podjetja se zaračunavajo še »stroški prisotnosti«, kot so letni davek ali pristojbina uradnega naslova, stroški lokalnih agentov in direktorjev, stroški nominalcev (oseb, ki posojajo svoja imena, ki se bodo potem pojavljala v vseh javnih dokumentih). Ti stroški so glede na posamezno območje različni. Postopki registracije so večinoma preprosti, vendar so povezani tudi z nekaterimi dodatnimi stroški. Nekatera območja imajo predpis o obveznem lokalnem zborovanju letne skupščine, kar pomeni, da je treba državo obiskovati vsako leto (določeno število dni v koledarskem letu), , zahtevajo pa tudi zaposlitev določenega števila lokalnih delavcev (zvišuje stroške selitve). Zahteva

po minimalnem kapitalu lahko predstavlja še dodatno težavo. Davčne prihranke tako podjetja primerjajo s stroški. Tak način davčnega izogibanja se splača le gospodarskim družbam, ki imajo visok letni dobiček (letni stroški vzdrževanja podjetja na britanskih Deviških otokih se gibljejo med 650 in 2200 dolarjev letno). Slednje je odvisno tudi od dodatnih zahtev naročnika, ali želi storitev virtualne pisarne, pripravo pogodbe o ustanovitvi s strani inkorporacijskih služb in podobno (Bjegovič, 1999, str. 63-71).

Obstaja pa tudi možnost nakupa že registriranega podjetja (angl. Shelf companies oziroma ready-made companies), ki še ni poslovalo in še nima bančnega računa. Večinoma so ustanovljena v predhodnjem letu. Podjetja, stara leto ali več so bistveno dražja od nedavno registriranih podjetij. Prednost takega podjetja je, da je omogočen hiter prenos lastništva (Fidelity Corporate Services, 2010). Stroški že pripravljenih offshore podjetij vključujejo plačilo notarja, ki osnuje in registrira podjetje. Takšna podjetja se lahko registrira v enem dnevu. Stranka lahko izbira med že pripravljenimi podjetji, kar ji prihrani čas in denar. Ta podjetja imajo tudi že veljaven naslov (Company Express, 2010). Obstaja pa nevarnost, saj kupec ne ve, ali je podjetje "obremenjeno" oziroma, ali že ni bilo prodano ter ali je prodajalec tudi lastnik podjetja, ki ga prodaja (Ascot Advisory Services, 2010).

Nekatere davčne oaze imajo celo specializirane inkorporacijske službe, ki za nizko ceno izvedejo celoten postopek. Uredijo sestavo pogodbe o ustanovitvi, v kateri sta podrobno opisana namen in notranja ureditev gospodarske družbe. Prav tako zagotovijo tajnika podjetja, lokalnega agenta, overovijo vse pomembne dokumente, posredujejo pri odpiranju bančnih računov in podobno. Inkorporacijska služba porabi približno tri do šest dni, da uredi vse potrebno, nakar pošlje vse potrebne dokumente naročniku storitev (Fidelity Corporate Services, 2010).

2.3 PRIMERI DAVČNEGA IZOGIBANJA

2.3.1 OPREDELITEV DAVČNEGA IZOGIBANJA IN DAVČNIH UTAJ

Davčnega načrtovanja (angl. tax avoidance) oziroma izogibanja davkom, ki ga opredelimo kot postopek, pri katerem z uporabo zakonitih metod in sredstev znižamo davčno obveznost poslovnega subjekta, ne moremo povezovati z davčno utajo oziroma davčno evazijo (Šešok, 2002a, str. 10).

Z davčnim načrtovanjem oziroma davčnim izogibanjem je običajno mišljen prenos družbe ali le dela njene dejavnosti (oziroma sredstev fizične osebe) v državo z nižjo obdavčitvijo. Potrebno je poudariti, da davčno načrtovanje zahteva natančno in skrbno poznavanje tako domače kot tuje davčne zakonodaje, saj lahko pomanjkljivo davčno načrtovanje pripelje do višjega davčnega bremena, do dvojne obdavčitve ali celo do davčne utaje (Trtnik, 2008, str. 16).

Zmanjševanje davčnih bremen je bistven element racionalizacije in optimizacije poslovanja gospodarskega subjekta, na drugi strani pa za državo pomeni manjše prihodke iz naslova davkov. Tako davčni organi v davčnem izmikljanju po navadi vidijo elemente kaznivega dejanja in trdijo, da gre za zlorabo zakona oziroma izkoriščanje zakonskih lukenj. Po njihovem mnenju to predstavlja davčno utajo, njihov glavni argument pa je uzakonjeno načelo svetovne obdavčitve dohodka, po katerem je bistven nastanek dohodka, ki predstavlja osnovo za obdavčitev, ne glede na to, kje je nastal (Merc, 2010a, str. 6).

Davčna utaja je kaznivo dejanje, pri katerem se želi davčni zavezanec izogniti zakonskim obveznostim plačila davkov na nezakonit način. Utaja davkov se večinoma stori v steku z drugimi kaznivimi dejanji, kot so denimo ponareditev ali uničenje poslovnih listin, goljufiva samoobdavčitev in lažni stečaj. V praksi gre pri davčni utaji najpogosteje za neprijavljene dohodke ali ustvarjanje prevelikih stroškov. Utaja davkov je opredeljena kot kaznivo dejanje v vseh pravnih sistemih. Pravne ureditve se med seboj razlikujejo le v sankcijah, predvidenih za to kaznivo dejanje. V Švici se z davčnimi utajami ukvarjajo posebna davčna sodišča, pri čemer utaja ni del kazenske zakonodaje (razen ponarejanja poslovnih listin), v ZDA pa se s tem ukvarjajo kazenska sodišča. Zagrožene sankcije so zaporne in denarne (Merc, 2010a, str. 6).

Davčno izogibanje lahko kot postopek delimo na dve vrsti (Šešok, 2002a, str. 10):

- davčno načrtovanje, ki temelji na uporabi nacionalnih davčnih predpisov (davčno načrtovanje znotraj enega davčnega režima);
- mednarodno davčno načrtovanje, ki temelji na mednarodnem poslovanju gospodarskega subjekta in uporabi mednarodnih pravil obdavčevanja.

Pri davčnem izogibanju je izredno pomembno, da se upoštevajo tako določila veljavne nacionalne zakonodaje kot tudi določila tuje zakonodaje in mednarodnih pogodb. Upoštevanje mednarodnih norm, ki se nanašajo na področje davčnega izogibanja, je pomembno zlasti zato, ker je davčno izogibanje prvenstveno usmerjeno v mednarodno davčno načrtovanje (Šešok, 2002a, str. 10).

2.3.2 DEJAVNIKI, KI SO SPODBUDILI DAVČNO IZOGIBANJE

V preteklosti se je davčna politika večinoma ukvarjala le z domačimi gospodarskimi in socialnimi problemi. Dandanes pa se ukvarja tudi z problemi mednarodnega značaja, saj se mora spopadati s tujimi viri dohodka domačih rezidentov. Zaradi omejevanja mobilnosti kapitala je bila povezanost domačih davčnih sistemov relativno majhna. To pa se je spremenilo v zadnjih nekaj desetletjih kot posledica velikih geopolitičnih sprememb. Najpomembnejši dejavniki so pospešitev procesa globalizacije trgovine in naložb, odprava deviznih kontrol in drugih ovir za prost pretok kapitala. Globalizacija je povečala mobilnost kapitala in spodbudila razvoj kapitalskih in finančnih trgov, zato so države zmanjšale davčne ovire za pretok kapitala.

Globalizacija poslovanja, ki se kaže v prostem pretoku kapitala, oseb ter storitev in proizvodov, je nato privedla do gospodarske konkurenčnosti poslovnih subjektov. Vodilni kadri v podjetjih morajo tako vse bolj zniževati vse vrste stroškov, med katere spadajo tudi davčni, ki so v uspešnih družbah vse bolj v ospredju. Posledica tega je vse večje zanimanje za davčne oaze, ki se temu primerno tudi hitro razvijajo povsod po svetu. Tako se podjetja izognejo obveznosti na legalen način tako, da svoj dohodek in kapital selijo v davčno ugodnejša okolja (tista z nižjo ali nizko stopnjo obdavčitve) in si tako zmanjšajo davčne stroške (Oguttu, 2007, str. 10).

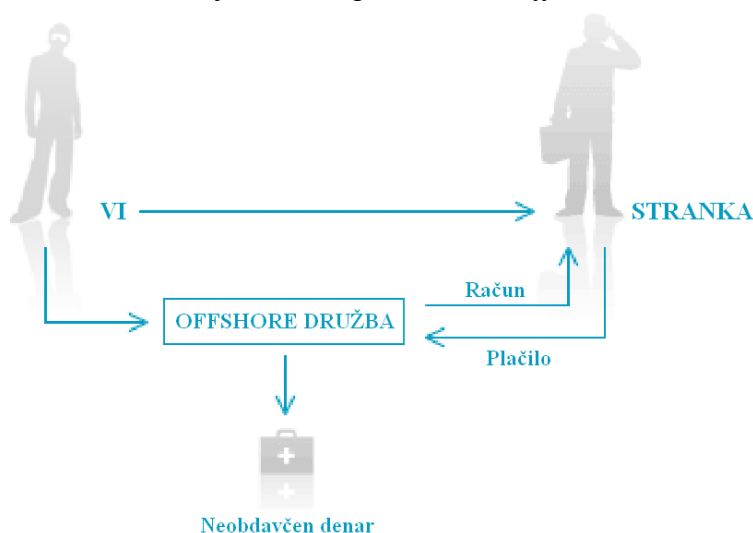
Znano je, da se davki razlikujejo med državami (tako nekoč kot tudi danes), kar spodbuja tako posameznike kot podjetja, da živijo ali delajo v tisti državi z nižjimi davki. Tako vse več davkoplačevalcev izkorišča razlike preko mednarodnih meja. Te razlike vključujejo različne davčne stopnje med državami, pravne koncepte, standarde uprave, odnos vlad do svobode in zasebnosti davkoplačevalcev ter zaupnost finančnih in poslovnih transakcij (Oguttu, 2007, str. 11).

2.3.3 PRIMERI DAVČNEGA IZOGIBANJA

V nadaljevanju bo prikazano, na kakšen način se lahko tako fizične kot pravne osebe izognejo davčnemu bremenu ali ga vsaj zmanjšajo.

A. Prodaja storitev pod imenom offshore družbe

Slika 1: Prodaja storitev pod imenom offshore družbe

Vir: K.G.N. Konzult, 2010.

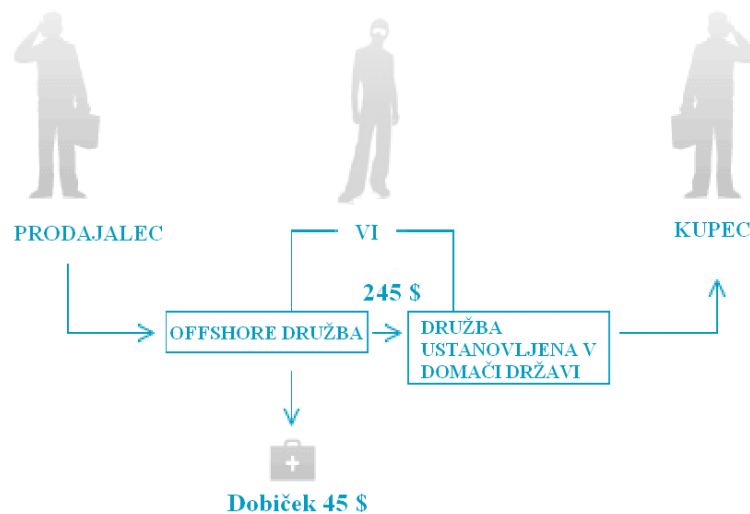
V tem primeru subjekt prodaja storitve neposredno pod imenom offshore družbe in dobi denar nakazan na njen račun. Kljub obdavčitvi po načelu svetovnega dohodka davčna uprava ne more obdavčiti tega dohodka zavezanca, saj ji ostane prikrit, ker ji

tuji organi podatkov ne posredujejo in in ker zavezanec takega dohodka ne prijavi. Uradno je namreč plačilo nakazano na račun offshore družbe, davčni upravi pa je prikrita vsakršna povezava med družbo in posameznikom. V velikem številu primerov se tudi dogaja, da posebne agencije, ki posredujejo pri ustanovitvi offshore družbe, zagotovijo ime druge osebe, ki se potem pojavlja v listinah kot lastnik oziroma beneficiar (takoimenovani nominalci), za primer, če bi bili podatki razkriti (K.G.N. Conzult, 2010).

B. Prelivanje dobičkov med povezanimi podjetji preko transfernih cen

V tem primeru je prikazan primer “prelivanja” dobička s pomočjo offshore družbe. Posameznik iz offshore družbe je vmesni člen med gospodarsko družbo v rezidenčni državi in prodajalcem določenih dobrin. Primer: Njegova offshore družba kupi od prodajalca blago v vrednosti 200 dolarjev in isto blago proda svoji družbi v rezidenčni državi za 245 dolarjev - slednja proda blago kupcu za 250 dolarjev in uradno prikaže dobiček 5 dolarjev. Preostanek dobička ostane offshore družbi, kjer ni obdavčen ali pa je obdavčen po zelo nizki stopnji. Na tak način si subjekti znižajo davčno osnovo v državi z visoko obdavčitvijo in posledično povečajo dobiček (K.G.N. Conzult, 2010).

Slika 2: Prelivanje dobičkov med povezanimi podjetji preko transfernih cen

Vir: K.G.N. Conzult, 2010.

Pri prenosnih cenah/ transfernih cenah (angl. transfer pricing) gre za prodajo dobrin in storitev znotraj skupine podjetij, to je med matičnim podjetjem in odvisnim podjetjem ali med dvema odvisnima podjetjema. Prodaja se po nižjih vrednostih, kot veljajo na trgu. Na ta način se prenašajo dohodki iz ene družbe v drugo (Radebaugh & Gray, 1997, str. 590).

Način prelivanja dobička preko transfernih cen ponavadi izkoristijo multinacionalne družbe. Primer - zmanjšanje obdavčljivega dobička podružnice v visoko obdavčeni

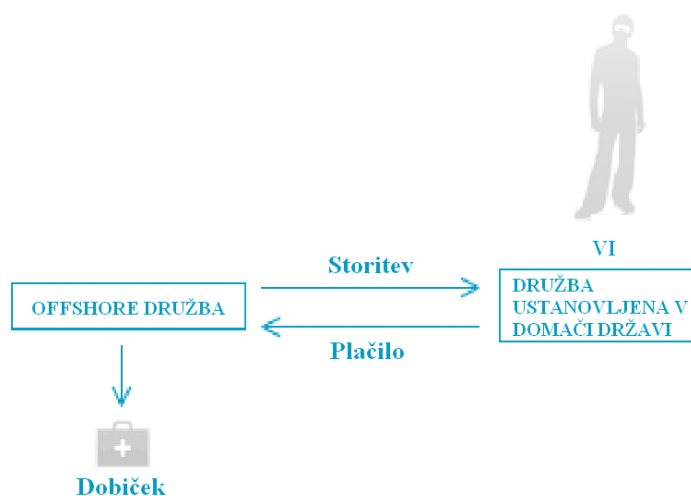
jurisdikciji: Partnerice v manj obdavčenih lokacijah naprtijo umetno zvišane cene za dostavo podružnicam, s tem se prihodek transformira iz obdačene države v manj obdavčeno državo (transferne cene). Da bi povečale olajšave v visoko obdavčeni državi, bodo partnerice raje financirale podružnico z internimi posojili kot pa z lastniškim kapitalom, saj se plačila obresti od posojil ponavadi priznajo kot odhodek v davčnem izkazu, medtem ko se dividende ne (tenka kapitalizacija). Da bi zmanjšale davčno breme na donos obresti, bodo podružnice zbirale ta dohodek v nizko obdavčeni jurisdikciji, kjer ponekod sploh ni obdavčen. Multinacionalna podjetja uporabljajo davčne oaze kot osnovo za mednarodno davčno načrtovanje (Genschel, 2001).

Jasno je, da poskuša družba, ki ima nadzor nad drugo družbo in ima sedež v tuji državi z nizko davčno stopnjo, preusmeriti večino dobička v slednjo, da bi se tako izognila plačevanju davka. Uporabljena tehnika je navadno vedno ista in predvideva, da podjetja, ki se nahajajo v državah z nizko davčno stopnjo, povečajo svoj dohodek tako, da podcenijo svoje stroške ali precenijo prejemke, medtem ko ravno obratno naredijo tista podjetja, ki se nahajajo v državah z visoko davčno stopnjo (Mesar, 2004, str. 15).

Pri čezmejnih podjetjih torej strategije davčnega izogibanja pogosto vključujejo uporabo internih transfernih cen s prenosom računovodskega dobička iz držav z višjimi davčnimi stopnjami v države z nižjimi ali ustanovitev finančnih družb v davčnih oazah, ki s posojili financirajo naložbene projekte po celem svetu (Kruhar Puc, 2007, str. 11-15).

C. Plačevanje fiktivnih računov v offshore družbi

Slika 3: Plačevanje fiktivnih računov v offshore družbi

Vir: K.G.N. Conzult, 2010.

Ta primer ponazarja situacijo, v kateri offshore družba proda storitve (fiktivne) posameznikovi družbi v rezidenčni državi, slednja pa izvede plačilo na račun offshore družbe, ki ga prikaže kot svoje odhodke, kar posledično vodi do manjše davčne osnove (K.G.N. Conzult, 2010).

D. Tenka kapitalizacija (angl. thin capitalization)

Razdeljevanje dividend je najpogosteje uporabljen način za razporeditev dobička. Glede na to, da je donos na lastniški kapital obdavčen (dividende), donos na dolžniški kapital pa zmanjšuje davčno osnovo (obresti), je financiranje družbe s posojilom namesto s trajnim kapitalom eden od načinov, s katerimi se podjetje skuša izogniti davkom. Z davčnega vidika obresti namreč zmanjšujejo davčno osnovo, na drugi strani pa so lahko donos na vloženi kapital, ki se financira z dolžniškimi viri lastnikov. Takoimenovana tenka kapitalizacija je mehanizem, ki podjetjem omogoča, da preko obresti za najeta posojila prenašajo dobičke iz držav z večjo obdavčitvijo v države z manjšo obdavčitvijo. Za lažje razumevanje bo v nadaljevanju navaden primer.

Predpostavimo, da tuje podjetje ustanovi v Sloveniji hčerinsko družbo, katere osnovni kapital znaša 7.500 evrov. Potrebna sredstva lahko tuje podjetje zagotovi z dokapitalizacijo ali pa hčerinskemu podjetju zagotovi posojilo. Na prvi pogled zelo nepomembna razlika med enim in drugim načinom zagotovitve potrebnih sredstev pa je z davčnega vidika še kako pomembna.

Predpostavimo, da podjetje v Sloveniji posluje zelo uspešno. Če tuje podjetje zagotovi potrebna sredstva z dokapitalizacijo, bo ustvarjeni dobiček najprej obdavčen s 22-odstotnim davkom od dobička, nato pa bo ob vsakem izplačilu dividend ali deležev v dobičku v tujino potrebno obračunati in plačati posebno akontacijo po 15-odstotni stopnji. Drugače je, če tuje podjetje zagotovi sredstva hčerinskemu podjetju s posojilom. V tem primeru je dobiček ustrezno manjši, saj mora hčerinsko podjetje plačevati obresti za prejeto posojilo. Obresti se priznavajo kot odhodek na podlagi fiksnega razmerja med dolgom in kapitalom. Tak način zagotavlja pravno varnost zavezancev, ki so na podlagi točno določenega razmerja vnaprej seznanjeni s tem, kdaj se jim obresti od posojil delničarjev oziroma družbenikov ne bodo priznale kot odhodki. V Sloveniji obresti niso obdavčene, zato jih lahko podjetja plačujejo domačim ali tujim pravnim in fizičnim osebam brez kakršnihkoli davčnih obveznosti.

Tuje zakonodaje po večini vsebujejo določbe o tenki kapitalizaciji, in sicer z fiksnim razmerjem med dolgom in kapitalom (kanadska zakonodaja na primer določa razmerje 1:3 med lastnim kapitalom in posojili, ki jih zagotavljajo lastniki). Tako se ustvari meja, nad katero odbitek obresti ni priznan. Če torej hčerinsko podjetje od svojega lastnika prejme posojilo, ki presega z zakonom določeno razmerje glede tenke kapitalizacije, so davčno priznane kot odhodek le obresti na posojilo, ki je v skladu z

zakonsko določenim razmerjem. Ostale obresti se všttevajo v davčno osnovo za davek od dobička pravnih oseb, pri izplačilu pa se pojmujejo kot dividende in se tako tudi obračunajo (Jeraj, 2006, str. 29-44).

E. Investiranje v prehodne družbe: Nakup ugodnega davčnega sporazuma (angl. treaty shopping)

Države pogosto sklepajo bilateralne davčne sporazume s svojimi trgovalnimi partnerji, da bi se izognile dvojni obdavčitvi. Čeprav mreža davčnih sporazumov spodbuja mednarodno trgovino in investicije, pa prav tako nudi priložnosti za izkoriščanje sporazumov za izogibanje plačevanju davkov. Temu se pogosto reče tudi "nakup ugodnega davčnega sporazuma", termin, ki se nanaša na uporabo sporazumov o izogibanju dvojnemu obdavčevanju (preprečujejo dvojno obdavčitev dohodka pri čezmejnih ekonomskih aktivnostih), ki naj prebivalcem države, ki nima sklenjenega sporazuma, ne bi bil na voljo. Z ustanovitvijo prehodne družbe v eni izmed držav sporazumnic in s prenosom dobička iz te države pa je to možno. Če se prehodna družba nahaja v davčni oazi, lahko to pomeni ogromno izgubo prihodka za države, ki so podpisale sporazum.

Termin "prehodna družba" se nanaša na posredniško družbo z zelo malo moči, ki se uporablja za shranjevanje sredstev ali pravic za drugo družbo. Če prebivalec tretje države ustanovi prehodno družbo v eni izmed držav podpisnic sporazuma, ki ima ugodne davčne pogoje, lahko prihodek prenese iz držav podpisnic in izkoristi davčne ugodnosti, ki jih nudi sporazum.

Faktorji, ki spodbujajo »nakup ugodnega davčnega sporazuma prehodnih družb«

»Nakup ugodnega davčnega sporazuma prehodnih družb« spodbuja dejstvo, da nimajo vse države davčnih sporazumov ena z drugo. Investitor, čigar država nima sporazuma z državo, s katero bi ta rad posloval, lahko izkoristi sporazum druge države in njegove ugodnosti. Nakupovanja sporazumov ne spodbuja le odsotnost davčnih sporazumov, ampak tudi razlike v davčnih olajšavah, ki jih ponujajo sporazumi drugih držav. Takšne razlike spodbujajo mednarodne investitorje, da uporabijo najbolj ugoden sporazum za svoje transakcije. Nakupovanje davčnih sporazumov je nezaželeno, saj je v nasprotju z načeli sporazuma. S podpisom sporazuma državi predvidevata, da bosta dobili določen del dohodka. Predviden tok kapitala pa je spremenjen, če sporazum uporabljajo prebivalci drugih držav.

Breme leži na državah, da sprejmejo domačo zakonodajo proti izogibanju plačevanja davkov, za preprečevanje izrabljanja davčne politike in za uporabo pravil v svojih sporazumih. Poleg uporabe državnih predpisov je OECD predlagal specifične klavzule, ki skrbijo za preprečevanje nakupov ugodnih davčnih sporazumov in jih

države lahko vključijo v davčne sporazume. Na kratko so te metode (Oguttu, 2007, str. 215-229):

- ugodnosti sporazuma niso na voljo družbam, katerih lastnik ni prebivalec države, kjer je družba prijavljena;
- ugodnosti sporazuma so na voljo le, če je dohodek obdavčen v državi, kjer je družba prijavljena;
- v sporazum je vključen predpis, ki šteje med neprimerne rabe sporazuma tudi uporabo prehodnih družb;
- zanikanje ugodnosti sporazuma prehodni družbi, razen če je dejanski lastnik prebivalec ene od držav podpisnic.

F. Ustanovitev trusta

Razlog za ustanovitev trusta ni le zmanjšanje davkov, temveč tudi zaščita sredstev v večji meri. Trust je oblika, v okviru katere ustanovitelji trusta (angl. trustors) prenesejo svoja sredstva v last druge osebe - upravitelja trusta (angl. trustee), ki potem s temi sredstvi upravlja. Pravni lastnik sredstev je upravitelj trusta, vendar je na podlagi trust listine dolžan s temi sredstvi upravljati v korist upravičencev oziroma beneficiarjev (slednji so določeni s strani ustanoviteljev). Upravitelj trusta je lahko ena ali več fizičnih ali pravnih oseb. Med upraviteljem in ustanoviteljem obstaja kontinuirana komunikacija, saj jim mora upravitelj poročati o vseh transakcijah, povezanih s premoženjem trusta. Ker je premoženje trusta pravno ločeno od ustanoviteljev, je tako premoženje zaščiteno pred posegi upnikov, hkrati pa omogoča ustanoviteljem, da imajo koristi od tega premoženja. Trusti zagotavljajo visoko stopnjo anonimnosti (Trust Law, Wikipedia, 2010).

Eden izmed mnogih vrst trustov je takoimenovani "offshore trust". Značilno zanj je, da ima sedež v eni izmed davčnih oaz in da zanj velja bolj ohlapna ureditev. Davčne oaze so prevzele pravila ureditve trusta od drugih držav, vendar so jih zelo modificirale, da bi s tem privabile tuje subjekte. Najpogostejši tip offshore trusta je "Asset Protection Trust", ki se ustanavlja predvsem v državah kot so Nevis, Belize in Cookovi otoki. Ta tip trusta ima zelo ohlapne določbe, saj omogoča ustanoviteljem, da lahko kadarkoli spremenijo določbe beneficiarjev, pooblastila upraviteljev in podobno. Med upravitelji takega trusta mora biti vsaj en tujec (v odnosu do ustanoviteljev) – najbolj pogosto je to kar lokalni strokovnjak v davčni oazi (Barber, 2007, str. 90-93).

V offshore truste v glavnem prenašajo delnice in deleže podjetij ter druge investicijske portfelje, nepremičnine in intelektualno lastnino, bančne depozite, police življenjskih zavarovanj ter večino ostalih oblik premoženj.

Prednosti za uporabnike, ki jih omogočajo off shore trusti, so (Ocra Isle of Man Limited, 2010):

- dobra zaščita premoženja, saj se posest, prenesena na trust, ne šteje več za lastnino ustanovitelja in je popolnoma zaščiten v primeru njegovega bankrota, propada ali sodnih odločb;
- ni davkov, saj ne upošteva zakonodaje države, v kateri je ustanovljen;
- ni potrebno javna registracija;
- osredotočenost na specifične družinske potrebe;
- možnost uporabe v vseh območjih, kjer je osnova civilno pravo (angl. common law);
- predstavljajo pomembno orodje pri mednarodnem planiranju davkov, prihodkov ter kapitalskih dobičkov;
- korporativna uporaba v smislu planiranja ugodnosti za zaposlene, kot so upokojevanje, zavarovanje in podobno.

G. Registracija plovil

Številne davčne oaze imajo tudi zakonodajo, ki obravnava registracijo ladij in jaht. Offshore družba je ustanovljena izključno zato, da bo njena edina last plovilo, ki je v takem primeru registrirano na ime podjetja. Lastništvo in upravljanje je pri takšnem podjetju enako kot pri kateremkoli drugem offshore podjetju. Registrirano plovilo nosi zastavo države, v kateri je registrirano (najpogosteje je to Panama). Zaradi tega se takim offshore državam pogosto reče »flags of convenience«. Dober razlog za odločitev za registracijo v davčni oazi je predvsem ugodna pomorska zakonodaja in prilagodljivosti za lastnike. Ko želi lastnik prodati ladjo ali drugo plovilo, lahko izkoristi ugodno davčno zakonodajo in izdane delnice podjetja enostavno prenese na drugega lastnika, plovilo pa ostane registrirano na ime podjetja. Skupaj s plovilom se prenesejo tudi vsa sredstva in obveznosti, če ni drugače dogovorjeno. V splošnem pa velja, da naj ne bi bilo teh obveznosti oz. naj bi bile minimalne. Podjetje kupi tudi zavarovalno polico, s katero je plovilo krito v primeru morebitne izgube (Barber, 2007, str. 71).

H. Najem sefa

Alternativna možnost za varno shranjevanje dragocenih premičnih objektov je najem sefa v offshore državi, vendar ne v imenu fizične osebe, ampak na ime offshore družbe. To možnost izkoristijo predvsem posamezniki, ki želijo svojim naslednikom v primeru smrti omogočiti takojšen dostop do teh dragocenosti. Zato se določi, da bo dostop do sefa omogočen na primer večinskemu lastniku – ker je bil zapustnik večinski lastnik, bo njegov del prešel na naslednika, ki bo torej prav tako večinski lastnik, s čimer mu bo omogočen dostop do sefa (Barber, 2007, str. 86-88).

I. Internetno poslovanje

Ustanovitev offshore podjetja za internetno poslovanje (angl. offshore cyberbusiness). Ker za internetno poslovanje veljajo modificirana pravila, ki določajo, da je lokacija strežnika odločilna pri obdavčitvi, če se ga šteje kot "stalno poslovno enoto". Tako so si mnoge davčne oaze (na primer Belize) zagotovile tehnološke inovacije, ki jim omogočajo lokacijo strežnika (Barber, 2007, str. 108-109).

Zanimivo je, da ima Avstralija čeprav kot taka ni davčna oaza določene ugodnosti, ki privabljajo tujce. Avstralski program imenovan "Pert Mint Certificate Program" omogoča posameznikom investiranje v žlahtne kovine, pri čemer le-ti v zameno dobijo posebne certificate. Žlahtne kovine so varno shranjene v Pert-Mintu in zavarovane pri Lloyds (London). Minimalni znesek, ki se zahteva za vključitev v tak program, je 10.000 dolarjev (Barber, 2007, str. 83-84).

2.4 ODPIRANJE BANČNEGA RAČUNA V DAVČNI OAZI

Odprtje bančnega računa v davčni oazi subjektom omogoča, da zmanjšajo davčne obveznosti. Offshore bančni račun kot tak je zakonit, je pa nezakonita zatajitev teh sredstev v davčni napovedi v domači državi. Za odprtje bančnega računa se odločajo predvsem bogati posamezniki, saj so stroški odprtja in vodenja računa dokaj visoki. S tem zaščitijo premoženje pred visokimi davki v njihovi državi, zaščitijo pa se tudi pred potencialnimi stečaji, politično nestabilnostjo in ostalimi tveganji, saj davčna uprava zaradi tajnosti podatkov ne more priti do podatkov o imetnikih računov. V nekaterih davčnih oazah je prišlo do podpisov sporazumov o izmenjavi informacij, vendar le-ti ne bodo preprečili tovrstnega početja, saj se bodo subjekti le usmerili v tiste države, ki takih sporazumov nimajo. Bančne račune tako posamezniki kot gospodarske družbe odpirajo v tistih davčnih oazah, kjer je zagotovljena visoka stopnja tajnosti informacij in visoka zaščita sredstev (Barber, 2007, str. 73-78).

V davčnih oazah je mogoče odpreti naslednje vrste bančnih računov (Barber, 2007, str. 73-78):

- transakcijski račun (angl. demand account);
- depozitni račun (angl. deposit account);
- fiduciarni račun (angl. fiduciary account): ta račun uporabljajo subjekti, ki hočejo investirati anonimno. Banka sredstva upravlja za račun in tveganje fiducianta, vendar v svojem imenu;
- investicijski račun (angl. managed account): banka kupuje in prodaja finančne instrumente po nalogu in za račun strank, ki svoja navodila lahko sporočijo kar preko telefona. Stranka se z banko dogovori za posebno kodo, na podlagi katere se le-ta prepriča, da gre za pravo osebo. Koda se zaradi varnosti vsake toliko časa spremeni.

Najnižji znesek za odprtje investicijskega računa je 250.000 dolarjev, v nekaterih državah (na primer v Švici), pa so lahko stroški odprtja računa tudi 1.000.000 dolarjev.

Stroški odprtja drugih računov prav tako variirajo glede na davčno oazo. Tako je, na primer, začetni polog za odprtje v švicarski banki 25.000 švicarskih frankov, medtem ko je v švicarskih kantonalnih bankah le 5.000 švicarskih frankov. Banke v drugih davčnih oazah zahtevajo veliko manj, v Belizeju zadošča 1.000 dolarjev (Barber, 2007, str. 75-76).

Fizične osebe le redko kdaj odprejo bančni račun v svojem imenu. Po navadi prej ustanovijo offshore družbo in odprejo bančni račun na ime družbe (tako ostane ime fizične osebe skrito). Na tem mestu je potrebno poudariti, da je obveznost bank, da ravnajo pri prvem stiku s komitentom, ki želi odpreti račun, v skladu z mednarodnim standardom »spoznaj svojo stranko« (angl. Know your customer). Če želi komitent odpreti transakcijski račun za pravno osebo, mora poleg izpolnjevanja pogojev po tem standardu predložiti še poslovni načrt - dejavnost družbe, izračun finančnih instrumentov, predvidene finančne tokove. Težava pa so nekatere internetne banke, ki sicer za svoje storitve pobirajo večje provizije, a pri odpiranju računa ne zahtevajo predloženega poslovnega načrta. Poleg tega te banke ponujajo svojim komitentom tudi izdajo bančnih kartic z možnostjo dvigovanja gotovine po vsem svetu (Merc, 2008, str. 11).

Za medbančne transakcije v Evropi in po svetu je bistven SWIFT (angl. Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication). To je združenje za svetovne finančne telekomunikacije med bankami, s sedežem v Bruslju, ki bankam in drugim finančnim posrednikom ponuja omrežje, storitve in proizvode za medsebojni prenos standardiziranih podatkov. Med storitvami je tudi opravljanje plačilnega prometa med finančnimi institucijami. Da je opravljanje tovrstnih transakcij mogoče, morajo banke od združenja dobiti BIC (angl. Bank Identifier Code), ki omogoča avtomatsko obdelavo finančnih sporočil, brez ročnega posega v kateri koli fazi transakcije.

Združenje SWIFT povezuje nekaj manj kot devet tisoč finančnih posrednikov, ki med seboj v povprečju dnevno opravijo več kot petnajst milijonov transakcij. Pri mednarodnih transakcijah, ki jih opravljajo komitenti finančnih institucij, je treba v nalog za prenos sredstev med drugimi podatki navesti tudi dejanskega lastnika oz. končnega prejemnika sredstev. Če se tega podatka v obrazec ne navede, se transakcije ne more opraviti. Na ta način se standarde skrbnega pregleda poslovanja stranke (angl. Know your customer) vnaša v mednarodne finančne transakcije.

Ker pa v omrežje SWIFT niso vključene vse banke, se lahko te standarde preprosto izigra. V transakcijo se vključi banko brez kode BIC, npr. internetno banko (brez poslovalnic, celotno poslovanje se opravi prek interneta). V tem primeru se pri nakazilu v obrazec SWIFT kot dejanskega lastnika navede banko brez kode BIC, ki pa seveda ni dejanski lastnik sredstev, ampak sredstva nato prenakaže na račun svojega komitenta.

Nedoseganje standardov skrbnega pregleda stranke je v preteklosti omogočilo štiristo bankam z otočja Nauru, petdesetim bankam z otočja Vanuatu, več črnogorskim bankam in večjemu številu internetnih bank, da so brez upoštevanja strogih pravil in izpolnjevanja zavezujočih pogojev, ki so sicer veljali za ameriške banke, postale del finančnega sistema ZDA. Gre za banke, ki nimajo poslovalnice v nobeni državi, banke z offshore s poslovanjem, omejenim zgolj na opravljanje mednarodnih finančnih transakcij, in za banke, registrirane v državah brez zadostne ureditve na področju preprečevanja pranja denarja. S tem da so tuje banke na tak način vstopile na finančni trg, so se domače banke znašle v slabšem položaju, saj so za njih veljala veliko strožja pravila (Merc, 2009, str. 8).

Za uspešnost davčnih oaz je ključen stabilen finančni sistem, kar pa največkrat pomeni, da imajo v določeni davčni oazi svoje poslovalnice največje svetovne banke. To pomeni, če ima subjekt v tej podružnici odprt račun, da ima preko kontokorentne mreže banke praktično dostop do vseh bank sveta.

2.5 DAVČNI NADZOR

Izpolnitev davčne obveznosti je temeljna dolžnost davčnega zavezanca. Davčni zavezanec mora davčnemu organu dati na razpolago vse podatke, ki so potrebni za pobiranje davkov, ter omogočiti davčnemu organu vpogled v svojo dokumentacijo (Kovač, 2008, str. 66).

Davčni organ opravlja davčni nadzor in inšpekcijske preglede. Davčna kontrola obsega preverjanje pravilnosti in pravočasnosti vlaganja davčnih napovedi in davčnih obračunov. Namen davčne kontrole, ki jo opravlja davčni kontrolor, je odkrivanje napak na predloženih davčnih obrazcih, pozivanje davčnih zavezancev k popravilu napak in izbor davčnih zavezancev za hitri inšpekcijski pregled ter priprava smernic inšpektorjem (Urednik, 2004, str. 20).

Poleg podatkov, ki jih davčni urad pridobi znotraj svoje države, je pomembno, da pride tudi do podatkov zunaj meje države rezidence. Tu je bistvena izmenjava informacij, ki se doseže s sporazumi za formalno in neformalno izmenjavo informacij. Glavno orodje za formalno izmenjavo informacij je davčni sporazum oziroma sporazum o izogibanju dvojnega obdavčevanja, saj jih večina vsebuje člen, ki zagotavlja izmenjavo informacij med pristojnima oblastema. Način, kako natančno se informacija izmenjuje, se razlikuje od sporazuma do sporazuma, vendar so kljub temu vsi členi o izmenjavi informacij sestavljeni na podlagi OECD-jevega Vzorčnega sporazuma o izogibanju dvojnega obdavčevanja z davki na dohodek in premoženje. Z državami, s katerimi ni sklenjen sporazum o izogibanju dvojnega obdavčevanja, se sklepajo posamični sporazumi o izmenjavi informacij v davčnih zadevah, ki prav tako temelji na vzorcu OECD (Šešok, 2002a, str. 10). Ta sporazum je namenjen uporabi v tistih državah, ki ne obdavčujejo dohodka in zato ni primerno skleniti sporazuma o izogibanju dvojnega obdavčevanja in v takih, kjer obstaja

sum, da bi sporazum izrabljale v namene tako imenovanega "treaty shopping-a" (Tax Justice Network, 2009).

Čeprav se ne vodi nobene statistike, se lahko domneva, da so neformalne izmenjave informacij med državami v porastu. V okviru davčnih uprav se samostojno ustanavljajo posebna informacijska središča, ki naj bi podpirala dejavnosti davkarjev pri pobiranju davkov, kadar zavezanci uidejo ali hočejo v manj obdavčeno tujino. V teh središčih zbirajo različne informacije o možnostih, poteh, načinih izogibanja davkom, o osebah in družbah in njihovih povezavah s tujino, o tujih osebah, ki v domači državi opravljajo dejavnost in podobno. Zbirajo pa tudi zapise o tujih zakonskih predpisih, dokumentacijo o davčnih oazah, imena in naslove davčnih svetovalcev v teh centrih, zapise o opravljenih davčnih inšpekcijah v zvezi s poslovanjem s tujino. Posredovanje teh podatkov in informacij davčnim službam poteka praviloma neformalno (Urednik, 2001, str. 16).

3 BOJ PROTI DAVČNIM OAZAM

3.1 DAVČNA KONKURENCA

Davčna konkurenca je pojav, ki zadeva ves svet in je pridobil na pomenu predvsem v zadnjih desetletjih z globalizacijo, ki je omogočila razcvet davčnih oaz. Globalizacija je eden največjih ekonomskih dogodkov 20. stoletja. Povezana je s stopnjujočo se liberalizacijo čezmejnega trgovanja in investiranja, z večjo mobilnostjo dela ter s tehnološkim napredkom, kar vse skupaj predstavlja eno najmočnejših sil, ki poganja gospodarsko rast in povečuje življenjski standard (OECD, 1998, str. 8-9).

Davčna konkurenca obstaja, ko lahko subjekti zmanjšajo davčno breme s premestitvijo kapitala ali dela v države z nižjo obdavčitvijo. Konkurenca torej obstaja, ko tekmeči ponujajo podobne ali boljše proizvode po nižjih cenah. V primeru davčne konkurenca ima davkoplačevalec vlogo potrošnika, vlade pa vlogo ponudnika. Posamezniki se odločajo, kje bodo kupovali, varčevali in delali, podjetja pa se odločajo, kam bodo investirala svoj finančni kapital, kam bodo razporejala svoje produkcijske aktivnosti, od kod jih bodo nadzirala ali kam se bodo razvijala (Mitchell, 2000).

Mnenja o posledicah davčne konkurence so različna, in sicer:

- A. Davčna konkurenca je v vsakem primeru škodljiva, saj razjeda davčno osnovo drugih držav. Na primer, ko določeno območje zniža davčno stopnjo na mobilni kapital, pridobi korist na račun drugih, saj se v ostalih območjih razjeda davčna osnova, kar ima lahko resne posledice za preskrbo javnih dobrin in enakost v razdeljevanju (Genschel, 2001).

Davčna konkurenca je bolj v škodo večjim kot manjšim državam, kar tudi pojasni težnje tradicionalnih davčnih sistemov h globalni davčni regulaciji. Vendar je po drugi strani mogoče reči, da prav določene večje države politično podpirajo davčne oaze. Zato se verjetno proti davčnim oazam borijo le tiste večje države, ki od njih nimajo večjih koristi (Holzinger, 2003).

- B. Davčna konkurenca je potrebna, da vzdržuje davčno učinkovitost in znižuje neupravičeno visoke davčne obremenitve. Davčna konkurenca sicer znižuje vsoto pobranih davkov in posledično znižuje proračunske prihodke, vendar obenem povečuje učinkovitost z omejevanjem težnje po prevelikem trošenju oziroma zapravljenosti. Skrbi za to, da politiki izvršujejo bolj učinkovite proračunske politike in odpravljajo nepotrebne programe trošenja (Mitchell, 2000).

Za majhno državo velja, da nizka davčna stopnja predstavlja zanjo dominantno strategijo, saj majhne države lahko izgubijo na svojih davčnih prihodkih malo, hkrati pa veliko pridobijo na tujih davčnih stopnjah. To je tudi razlog, zakaj so davčne oaze majhne države. Ne pridobijo pa le na tuji davčni osnovi, ampak tudi na podlagi drugih pozitivnih učinkov, kot so dodatna delovna mesta, večji dohodek in povpraševanje (Wilson, 2001).

Težnje po eliminaciji davčnih oaz se ne nanašajo na davčno konkurenco kot tako, ampak bolj zadevajo nepoštene davčne prakse, ki razjedajo tuje davčne osnove na nepošten način, in na ohlapno regulacijo, ki ima poleg negativnih davčnih učinkov tudi negativne učinke na delovanje finančnega trga kot celote. Da bi se bilo davčnim oazam zanimivo odreči privabljanju kapitala na nepošten način, bi bile potrebne zavezujoče pogodbe in dogovori med vsemi možnimi davčnimi oazami in drugimi državami. Če se namreč le določene zavežejo k sodelovanju, to problema ne reši, ampak ga prestavi v druge jurisdikcije, ki niso pripravljene sodelovati (Holzbinger, 2003).

V nadaljevanju bodo predstavljeni možni ukrepi za preprečevanje davčnih oaz tako s strani posameznih držav kot s strani organizacij.

3.2 DRŽAVNI UKREPI V BOJU PROTI DAVČNIM OAZAM

Države s tradicionalnimi davčnimi sistemi ne morejo konkurirati davčnim oazam, kjer so davki zelo nizki ali pa jih sploh ni, zato razvite države iz leta v leto namenijo več truda temu, kako preprečiti davčno izogibanje svojih davkoplačevalcev.

3.2.1 OBDAVČITEV PO PRINCIPU PREBIVALIŠČA

Preden lahko država obdavči prihodke offshore investicij svojih prebivalcev, mora vzpostaviti povezavo med državo in prihodkom. Pogoja za obdavčitev sta fizična ali

pravna prisotnost v državi. Glavna načina obdavčitve dandanes sta obdavčitev po “viru” in “prebivališču”.

Po principu vira so obdavčeni dohodki, ki izvirajo iz teritorialne ali geografske pristojnosti države, ne glede na državo prebivališča davkoplačevalca. Utemeljitev takšne obdavčenosti izhaja iz predpostavke, da lahko država pričakuje, da bo z davkoplačevalcem delila stroške upravljanja države, kar mu tudi omogoča ustvarjanje dobička.

Po principu prebivališča pa je obdavčen svetovni dohodek prebivalcev, ne glede na vir dohodka (država obdavčuje dobiček, ki ga pravne in fizične osebe zaslužijo v drugih državah). Utemeljitev takšne obdavčitve izhaja iz predpostavke, da prebivalec uživa zaščito države, v kateri prebiva, čeprav je dohodek zaslužen izven te države. Osnova takšne obdavčitve je tudi zavest, da prebivalci vedo, da se lahko vedno vrnejo v svojo državo in da bodo imeli njeno zaščito tudi, ko so v tujini.

Obdavčitev po prebivališču je mednarodno priznana kot bolj učinkovita pri zmanjševanju izogibanja davkom. Takšna obdavčitev zagotavlja, da je obdavčen mednarodni prihodek nekega prebivalca, torej davkoplačevalci ne morejo prenesti svojega dohodka v države brez davkov ali z zelo nizkimi davki (Oguttu, 2007, str. 69-70).

3.2.2 HARMONIZACIJA DAVČNEGA SISTEMA

Harmonizacija zakonodaje je na nekaterih področjih delovanja EU učinkovita in racionalna, toda na nekaterih drugih področjih zaradi različne razvitosti posameznih držav, tradicije in kulture ni optimalna rešitev. Enotna davčna stopnja, ki bi ustrezala vsem državam (angl. one-size-fits-all), ni ekonomsko upravičena.

Poskus harmonizacije poteka na posreden in neposreden način. Januarja 2009 je začela veljati direktiva EU, ki ureja enotna pravila o obdavčenju goriv, alkohola in tobaka (t.i. savings tax direktiva). Določila je najmanj 15-odstotno davčno stopnjo za davek na dodano vrednost. S to direktivo poskuša EU harmonizirati področje davkov na dobiček pravnih in fizičnih oseb. Na ta način bi ji lahko uspelo uničiti davčno konkurenco. V tem primeru govorimo o neposredni harmonizaciji.

Posredna harmonizacija pa se odvija prek sistema svetovne obdavčitve. Ta način temelji na izmenjavi informacij med davčnimi uradi posameznih držav (informacije o ekonomski aktivnosti državljanov v drugih državah) in onemogoča izkoriščanje ugodnejše zakonodaje v drugih državah.

K poskusu harmonizacije poleg OECD in EU znatno prispeva tudi Organizacija združenih narodov (OZN), ki si že vrsto let prizadeva ustanoviti Mednarodno organizacijo za davke (angl. International Tax Organization) (Merc, 2009, str. 6).

3.2.3 NADZIRANE TUJE DRUŽBE

Verjetno ni noben predpis proti izmikanju davkom bolj uspešen od »Controlled Foreign Companies« (CFC) zakonodaje. Ta namreč predstavlja najbolj razvito obstoječo obliko predpisa proti offshore centrom, ki se je uveljavila tako v razvitih državah kot tudi v državah v razvoju. Ta normativna usmeritev, ki je sicer v različnih državah uzakonjena v različnih oblikah, predvideva obdavčitev v državi, kjer je sedež matičnega podjetja. Obdavčuje se dohodke, ustvarjene v hčerinskem podjetju s sedežem v offshore centru, ne glede na to, ali je hčerinsko podjetje v tujini dejansko razdelilo te dohodke.

Cilj tovrstnega predpisa ni preprečevanje zatekanja k offshore centrom oziroma državam, ki nudijo posebne davčne ugodnosti tujim podjetjem, temveč preprečevanje akumulacije dohodka družbe v države z nizko ali nično davčno stopnjo, ne da bi bil ta dohodek kdaj prenesen na matično družbo in potemtakem normalno obdavčen (Mesar, 2004, str. 16).

3.3 MEDNARODNE ORGANIZACIJE V BOJU PROTI DAVČNIM OAZAM

V zadnjem obdobju (od devetdesetih let 20. stoletja naprej) lahko poleg individualnih ukrepov posameznih držav zasledimo tudi združeno delovanje v okviru nekaterih mednarodnih organizacij, ki želijo preprečiti ali vsaj omejiti škodljivo davčno konkurenco, ki jo povzročajo davčne oaze. Med najbolj vidnimi sta Organizacija za ekonomsko sodelovanje in razvoj (OECD) in Projektna skupina za finančno ukrepanje (FATH).

3.3.1 ORGANIZACIJA ZA GOSPODARSKO SODELOVANJE IN RAZVOJ⁵

Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj (Organization for Economic Cooperation and Development – OECD) je eden največjih nasprotnikov davčnih oaz, predvsem zaradi njihove davčne zakonodaje, ki naj bi bila temelj nepoštenih davčnih konkurenca. Ob dejstvu, da se v davčnih oazah opravi že več kot polovica vseh davčnih transakcij (po podatkih iz leta 2006), se poslužujejo vse bolj učinkovitih sredstev zoper davčne oaze (Merc, 2009, str. 6).

Davčne oaze imajo pravila oblikovana na način, ki omogoča tujim subjektom izogibanje davkom ali drugim obveznostim v njihovi domači državi (na primer strukture kot so »Asset Protection Trust«). Slednje je povzročilo nezadovoljstvo med tradicionalnimi davčnimi sistemi, saj gre za nepošten način polnjenja proračuna na račun drugih držav. V ta namen so članice skupine G-7 leta 1996 na organizacijo OECD naslovile zahtevo za

⁵ Kjer ni posebej označeno, je vsebina tega poglavja povzeta po knjigi J. C. Sharman-a.

začetek projekta proti škodljivi davčni konkurenci. OECD je tako leta 1998 sprejel temeljno poročilo imenovano Škodljiva davčna konkurenca, v katerem obravnava škodljive učinke na tradicionalne davčne sisteme, ki jih s svojim delovanjem povzročajo davčne oaze. S tem dokumentom je OECD začela projekt boja proti davčnim oazam. Sprejele so ga vse države članice OECD razen Švice in Luksemburga, ki sta javno izrazila nestrinjanje z vsebino poročila in poudarila, da gre za neupravičeno protekcijo držav z višjimi davčnimi stopnjami (J. C. Sharman, 2007, str. 22-25). Poročilo iz leta 1998 opredeljuje kot škodljive tiste davčne oaze, ki (OECD 1998, str. 25-29):

- obdavčujejo dohodek pravnih in fizičnih oseb po izredno nizkih stopnjah oziroma uporabljajo ničelno davčno stopnjo;
- ne nadzorujejo transakcij, ki jih opravljajo offshore družbe;
- ne izvajajo učinkovitega zunanjetrgovinskega in deviznega nadzora;
- niso pregledne;
- omogočajo anonimnost vlagateljev in tajnost poslovanja;
- ne sodelujejo s tradicionalnimi davčnimi sistemi pri izmenjavi informacij.

Poročilo opisuje škodljivo davčno delovanje kot razmere, v katerih so davčni režimi oblikovani tako, da izpodrinejo davčno osnovo druge države. To se zgodi takrat, ko so davčni režimi, ki izvirajo iz drugih držav, bolj privlačni za naložbe ali varčevanja, in kadar omogočajo izogibanje davkom v držav rezidentkah (OECD, 1998, str. 25-29).

Poročilo 1998 tako priporoča državam vrsto unilateralnih, bilateralnih in multilateralnih ukrepov proti davčnemu izogibanju. Na področju domače zakonodaje priporoča poročilo sprejetje unilateralnih ukrepov v čim večjem številu držav, da se zaradi poskusa zmanjšanja davčnih obveznosti prepreči selitev dohodka v davčno ugodnejša območja. V tej zvezi predlaga prvo priporočilo, da naj države sprejmejo pravila, ki so enakovredna pravilom »nadzorovane tuje korporacije« (angl. Controlled foreign corporation), ki jih je že sprejelo 16 članic OECD. Od bilateralnih ukrepov (ukrepov, ki se izvajajo na podlagi davčnih sporazumov) omenimo le večjo in bolj učinkovito izmenjavo informacij, saj je dostopnost posameznih držav do podatkov o davčnih zavezancih bistvena za odpravo davčnega izogibanja. Multilateralni ukrepi, ki se nanašajo na krepitev mednarodnega sodelovanja, so pomembni zlasti zato, ker je z njimi mogoče doseči največjo učinkovitost v boju proti škodljivi davčni konkurenci; omenimo le dva ukrepa: priporočila in smernice poudarjajo spodbujanje držav k sodelovanju pri preprečevanju širjenja škodljivih davčnih režimov v državah članicah OECD in vzpostavitev dialoga z nečlanicami. Priporočene smernice bi naj članicam OECD služile kot okvir za enoten pristop pri odpravi škodljivih davčnih režimov (Erjavec, 2002, str. 29).

Na podlagi temeljnega poročila je OECD leta 2000 uradno objavila črno listo 35 jurisdikacij, ki jih uvršča med davčne oaze in listo ukrepov ekonomske narave, ki naj bi bili uporabljeni, če zadevne jurisdikacije ne bodo opustile svojih aktivnosti. Ker je bilo na črno listo 35 davčnih oaz vključenih 25 takih, ki so bile kolonije Velike Britanije, se je v

projekt vmešala tudi organizacija držav Commonwealth. Čeprav naj bi se Commonwealth zavzemal za skupen interes vseh članic kot celote (članice Commonwealtha so namreč tudi članice OECD – Velika Britanija, Avstrija, Kanada, Nova Zelandija), se je postavil bolj v bran manjšim državam in postal ključen pri zagotovitvi finančnih sredstev in organizacijske podpore davčnim oazam.

Na pobudo generalnega sekretarja Commonwealtha je bilo leta 2001 organizirano skupno srečanje držav OECD in jurisdikacij, označenih kot davčne oaze. Srečanje za OECD ni prineslo nobenega napredka. Davčne oaze pa so tako pridobile čas za pripravo obrambe, hkrati pa so se predstavniki teh jurisdikacij na srečanju bolje spoznali in se dogovorili za ustrezno strategijo. Rezultat srečanja je bilo oblikovanje organizacije zadevnih davčnih oaz - International Trade and Investment Organization. Ta organizacija je odslej imela vlogo koordinacije in izmenjave informacij tako med samimi davčnimi oazami kot med njimi ter drugimi subjekti v mednarodnem prostoru.

Tako so davčne oaze ob podpori nove ustanovljene organizacije in Commonwealtha vedno bolj pridobivale na svojo stran širšo javnost. Kmalu je postalo jasno, da OECD kljub grožnjam ekonomskih sankcij, le-teh ne bo uporabil. OECD ekonomskih ukrepov ni mogel uporabiti že zaradi svojega položaja organizacije, ki združuje neodvisne strokovnjake in ki si prizadeva za ekonomski razvoj z vzpodbujanjem držav k večji ekonomski učinkovitosti. Tako je bil edini možni način pritiska sestavljanje črnih list (sem so uvrščene tiste države, ki ne sodelujejo pri učinkoviti izmenjavi podatkov), ki pa kljub temu, da ne predstavljajo neposredne ekonomske sankcije, nimajo zanemarljivega učinka. Nobena država se ni hotela znajti na črni listi, saj bi to ogrozilo njen ugled finančnega centra, ki ga je težko pridobila. S tem ko se država znajde na črni listi, dobi negativen prizvok v mednarodni skupnosti, saj se slednje takoj asociira z dejavnostjo pranja denarja in nestabilnostjo države kot take. Poleg tega črne liste služijo kot podlaga za oblikovanje državnih seznamov, pri čemer velja, da država, ko se znajde na črnem seznamu, ostane na njem dlje časa, tudi po tem, ko je že odstranjena s tega seznama. Slednje ima za posledico, da se subjekti izogibajo takih jurisdikacij, in raje ustanavljajo offshore družbe drugje. Do maja 2009 so bile na seznamu tri države (Andora, Monaco in Liechtenstein), trenutno pa je seznam prazen.

Razlog, da se je seznam nekooperativnih davčnih oaz tako skrčil, je potrebno poiskati v ZDA. Združene države Amerike so po zamenu oblasti, ko je na oblast prišel George W. Bush najprej zavrnile iniciativo organizacije OECD, po 11.9.2001 pa so jo začele upoštevati nekoliko bolj resno. Od takrat morajo davčne oaze, če želijo izginiti s tega seznama, podpisovati zelo nejasno obvezo o izmenjavi davčnih informacij z drugimi državami. S tem se je strinjala kar velika večina davčnih oaz po svetu. Vendar je ta obveza bolj kot ne samo pesek v oči, saj za kršitelje davčnih predpisov ne pomeni velike nevarnosti. Navsezadnje je potrebno upoštevati, da je na svetu sedemdeset davčnih oaz z nepreglednim številom bank in naložbenih podjetij, kar pomeni velikansko nepreglednost. Tudi zaradi tega se ni bati konca davčnih oaz.

Da se države ne bi znašle na črnih listah, so se leta 2002 pogojno zavezale k sodelovanju z drugimi jurisdikcijami v davčnih zadevah in k spoštovanju mednarodnega davčnega standarda ter izmenjavi informacij. Pogojno zato, ker so s svojo zavezo vezale na pogoj, da se istim obvezam podredita tudi Luksemburg in Švica. Tiste države, ki se niso pogojno zavezale, so se znašle na listi »nesodelujočih davčnih oaz«, ki je bila objavljena istega leta, med njimi zopet Švica in Luksemburg. Leta 2003 so davčne oaze vključile še dodatne pogoje – namreč da bodo spoštovale zahteve OECD le, če jih bodo tudi njene članice in še osem drugih jurisdikcij (med njimi tudi Dubaj, Singapur, Hong Kong). Tako je bilo vse, kar je OECD dosegel, le kup pogojnih zavez, za katere so tudi davčne oaze vedele, da so malo verjetne in so prav zaradi tega pristale nanje. Da bi bile tudi same zavezane odpraviti svoje prakse, bi to moralo storiti vseh 76 jurisdikcij, ki so bile vključene v projekt, kar pa je bilo skoraj nemogoče pričakovati.

Leto 2005 je bilo prelomno leto za OECD, saj so povsem spremenili pristop. Jedro projekta se je premaknilo v izmenjavo informacij, pristop pa je temeljil na vključitvi nečlanice OECD pri izvedbi in pripravi projekta. S sporazumom so se zavezale k večji transparentnosti poslovanja in bolj učinkoviti izmenjavi informacij. Potrebno je omeniti tudi, da davčne oaze nimajo od izmenjave informacij nobene koristi, saj same ne potrebujejo informacij od tradicionalnih davčnih sistemov. Torej gre dejansko za enosmerno izmenjavo informacij, kar tudi pojasnjuje, zakaj take jurisdikcije nimajo nobenega interesa po sklenitvi sporazuma, ki jim odnaša denar iz proračuna. Izmenjava informacij temelji na bilateralnem pristopu (povzeto po J. C. Sharman). Vendar je dejanska učinkovitost teh sporazumov zelo vprašljiva, saj ima večina določb t.i. »level playing field« klavzulo, ki pomeni, da določila iz sporazuma veljajo za davčne oaze le v primeru, da jih bodo upoštevale vse države (in ne samo članice OECD) (Merc, 2009, str. 6).

OECD je leta 2007 izdal poročilo o napredku pri boju proti davčni utaji preko davčnih oaz. V poročilu so zapisali, da davčne oaze napredujejo pri izboljševanju transparentnosti in sodelovanju pri preprečevanju davčnih utaj. Ob tem pa dodajajo, da še vedno obstajajo države, ki ne zadoščajo standardom, ki jih je postavil OECD. V poročilu navajajo, da je pomanjkanje transparentnosti lahko škodljivo in ga lahko izrabijo nepošteni davkoplačevalci. Pri boju proti utaji davkov poročilo navaja naslednje napredke (OECD, 2007):

- OECD je podpisal skoraj 100 novih sporazumov o izmenjavi informacij, med njimi tudi s Švico.
- Na nekaterih področjih so bili sporazumi razširjeni, da še bolje preprečujejo davčne utaje.
- Dostop do bančnih informacij za davčne namene je bil močno izboljššan v Belgiji.

Zanimivo je, da tudi OECD posredno priznava, da imajo davčne oaze (oziroma nizke davčne stopnje v njih) na gospodarstvo posamezne države pozitivne učinke. Tako naj bi se gospodarska rast zvišala za 0,5 odstotka, če bi se davčne stopnje v povprečju znižale za 10 odstotkov. Druga študija nakazuje, da bi se v primeru zvišanja povprečne davčne stopnje za 0,5 odstotka bruto domači proizvod (BDP) zmanjšal za 0,6 do 0,7 odstotka (Merc, 2009, str. 6).

Poleg tega je OECD objavil podatke, ki prikazujejo, da se razmerje med pobranimi davki in BDP-jem držav članic iz leta v leto povečuje. Leta 1970 je delež pobranih davkov predstavljal 29 odstotkov BDP-ja. Leta 1990 je znašala ta številka že 36 odstotkov, leta 1998 37 odstotkov, leta 2007 pa 39 odstotkov. Iz teh statističnih podatkov je mogoče razbrati, da so članice OECD-ja same odgovorne za obstoj davčnih oaz, saj je ob vse višjih davčnih stopnjah konkurenca na področju davkov več kot nujna (Merc, 2009, str. 6).

3.3.2 PROJEKTNA SKUPINA ZA FINANČNO UKREPANJE

Projektna skupina za finančno ukrepanje (Financial action task force – FATF) je mednarodno medvladno telo, ustanovljeno leta 1989 s strani skupine G-7. Sedež ima v zgradbi OECD v Parizu. Združuje strokovnjake, specializirane za boj proti pranju denarja in financiranju terorizma. Leta 2007 je organizacija vključevala 32 držav in teritorijev ter dve regionalni organizaciji. Poleg tega ima še vrsto opazovalk, med njimi Južno Korejo, Indijo, Mednarodni denarni sklad in Svetovno banko.

Leta 1990 je bil s strani FATF izdan dokument v obliki 40 priporočil z ukrepi, ki še dandanes predstavljajo temeljno referenco za mednarodno sodelovanje na področju pranja denarja. Priporočila niso mednarodne konvencije v strogem pomenu besede in torej njihovo izvajanje ni obvezno. Nanašajo se na kazensko-pravni sistem, implementacijo in sprejemanje pravnih aktov, finančni sistem in njegovo regulacijo ter mednarodno sodelovanje.

Dokument je bil dopolnjen leta 1996 in 2003. V letu 2001 je bilo izdanih še 8 posebnih priporočil, namenjenih boju proti financiranju terorizma. Do zadnje spremembe je prišlo v oktobru leta 2004, ko je bil izoblikovan dokončen dokument, 40 + 9 priporočil. Do leta 2007 je dokument javno podprlo več kot 170 jurisdikcij, med drugim ga kot mednarodni standard za preprečevanje pranja denarja in financiranja terorizma priznavata tudi Svetovna banka in Mednarodni denarni sklad (FATH, Annual Report, 2007).

40 priporočil predstavlja obširen in dosleden okvir za ukrepe proti pranju denarja in financiranju terorizma. Priporočila so bila zasnovana bolj splošno, s poudarkom na smernicah in ne na specifičnih ukrepih pri dejavnosti pranja denarja, saj so pri sestavljanju priporočil so upoštevali dejstvo, da imajo države različne pravne sisteme in da ne morejo

vse doseči istih ciljev z enakimi ukrepi. Zato je pri njihovem izvajanju mogoča določena fleksibilnost (FATH, The 40 Recommendations, 2010).

FATF izdaja letno poročilo o državah in teritorijih, ki ne izpolnjujejo priporočil. Opazovanje in ocenjevanje je razdeljeno med delovne skupine (WGEI ali Working Group on Evaluations Countries and Territories, sestavljene iz 4-6 pravnih in finančnih strokovnjakov), ki hkrati predstavljajo kontaktno točko med FATF, drugimi mednarodnimi finančnimi organizacijami in za boj proti pranju denarja in financiranju terorizma specializiranimi nacionalnimi organi.

Sankcija proti državi, ki ne izpolnjuje priporočil FATF, je njena postavitvev na tako imenovano črno listo. Junija 2000 je bil objavljen prvi črni seznam nesodelujočih držav in območij. Obsegal je 15 držav, ki so imele kritične vrzeli v sistemih za boj proti pranju denarja ali pa so izkazovale pomanjkanje pripravljenosti za sodelovanje v boju proti pranju denarja. 16. oktobra leta 2006 je bil z liste umaknjen Mjanmar in od takrat je lista prazna (FATH, Annual Review of Non-Cooperative Countries, 2007).

FATF predstavlja davčnim oazam resnejšo grožnjo kot Forum za finančno stabilnost, že zaradi priporočil o pozornosti, ki naj jo finančne organizacije namenjajo transakcijam z nesodelujočimi državami ali območji ter zaradi napovedanih kazenskih ukrepov. Večina od 20 držav, omenjenih v poročilu, se je pritožila, da je bilo ocenjevanje nepravilno, a so izrazile pripravljenost, da očitane napake popravijo (Plantan, 2002, str. 18).

V letu 2007 je FATF izdal šest poročil o tipologijah pranja denarja. Poročila se nanašajo na kompleksne metode pranja denarja, pranje denarja v nepremičninskem sektorju, pranje denarja pri davku na dodano vrednost, trgovini s prepovedano drogo, novimi načini plačevanja in neustrezno uporabo službenih vozil.

4 PRIMERI RAZKRIVANJA ANONIMNIH BANČNIH RAČUNOV ⁶

Švicarska banka UBS se je skupaj s svojimi premožnimi strankami, ki v banki skrivajo svoje premoženje, daleč stran od dosega davčnih organov tujih držav, nehote znašla v središču svetovne pozornosti. Nemška vlada je javno oznanila svojo odločitev, da bo od neznanega ponudnika odkupila ukradene podatke imetnikov računov pri banki UBS. Omenjeni podatki bodo služili kot temeljni dokaz za pregon davčnih utaj. Spor je dobil dodatne razsežnosti, ko se je vanj vmešala švicarska vlada.

Hkrati s sporom med Nemčijo in Švico, se vzporedno odvija tudi spor med ZDA oziroma njihovim davčnim uradom I.R.S. (Internal Revenue Service) in banko UBS. Vlada ZDA od banke zahteva izročitev seznama s 4.450 imetniki računov – državljani ZDA, ki jim UBS

⁶ Kjer ni posebej označeno je povzeto po Merc, 2010b, str. 3.

domnevno pomaga pri skrivanju premoženja in s tem utajevanju davkov. Ko se je že zdelo, da je med vlado ZDA in IRS na eni strani ter švicarsko vlado in UBS na drugi strani s podpisanim sporazumom o izročitvi podatkov primer rešen, je s svojo nepričakovano odločitvijo konec januarja šokiralo švicarsko višje sodišče, ki je sporazum razveljavilo.

4.1 AFERA LIECHTENSTEIN

Leta 2002 je nekdanji zaposleni v eni izmed podružnic banke Liechtenstein Global Trust (LGT), ki je glede na kapital največja banka v Liechtensteinu in ki je v lasti kraljeve družine (Prince of Liechtenstein Foundation), ukradel DVD s podatki več kot 1000 računov, večinoma nemških državljanov. DVD je bil leta 2006 v odkup ponujen nemški obveščevalni službi BND (Bundesnachrichtendienst), ki je zanj plačala 4,2 mio evrov, hkrati pa informatorju domnevno zagotovila novo identiteto. Afera je izbruhnila na začetku leta 2008, ko je bil utaje davkov na podlagi dokazov iz ukradenega DVD-ja obtožen predsednik uprave Deutsche Post, Klaus Zumwinkel. Pri Deutsche Post so nemudoma objavili novico, da Zumwinkel ni več direktor Deutsche Post AG.

Afera je Liechtenstein ogrozila, saj je najprivlačnejša lastnost le-tega bila bančna tajnost. Z razkritjem bančnih podatkov je Liechtenstein izgubil zaupanje mnogih komitentov, po drugi strani pa so davčne oblasti pokazale, da nobena davčna oaza ne more zagotavljati popolne bančne tajnosti in so s tem napovedale boj proti zlorabam davčnih oaz v nezakonite namene. Nemška vlada je po seriji aretacij domnevnih utajevalcev davka pritisnila na Liechtenstein, naj omili bančno tajnost in tako pripomore k večji preglednosti na tem področju v Evropi. Nasprotno se je Liechtenstein odzval s kritiko, da je nesprejemljivo, da je Nemčija za nezakonito pridobljene podatke o bančnih računih v Liechtensteinu plačala do pet milijonov evrov. Temu je še dodal, da v Liechtensteinu ni mogoče žrtvovati zakonskih pravil zaradi davčnih interesov in da so davčno tajnost odločeni braniti z vsemi sredstvi (Kenda, 2008, str. 9).

Liechtensteinska banka, ki je bila predmet preiskave zaradi sumov pranja denarja že leta 2000, je svojim premožnim strankam, med drugimi storitvami nudila tudi ustanovitev posebne oblike trusta, ki je omogočal navidezno popolno ločitev premoženja od njegovega lastnika, ki je tako ostal v popolni anonimnosti. Trust je bil lahko kadarkoli preklican, premoženje pa vrnjeno njegovemu lastniku. Edini strošek za trust je znašal 0,1 odstotkov njegove vrednosti letno kot nadomestilo za vodenje poslov.

4.2 SPOR MED NEMČIJO IN ŠVICO

Konec leta 2009 je v javnost prišla informacija, da je nekdanji zaposleni v ženevski podružnici britanske banke HSBC na začetku leta 2007 ukradel seznam imetnikov računov in ga prodal francoskim oblastem. Primer ni bil odmeven, ker se je hitro izkazalo, da je bil

seznam nepopoln. Ob grožnji švicarske vlade, da parlament ne bo potrdil avgusta 2009 sklenjenega sporazuma o izmenjavi podatkov davčne narave, sklenjenega med Švico in Francijo, se je francoska vlada odločila, da ukraden seznam vrne.

Veliko bolj odmeven je primer z banko UBS. Nemška vlada je na začetku februarja leta 2009 sporočila, da bo za 2,5 mio evrov odkupila seznam 1.300 imetnikov računov, ki ga je neznani informator v odkup ponudil obveščevalni službi BND. Švicarska vlada je obtožila nemško vlado velike kraje in zagrozila s povračilnimi ukrepi, med drugim tudi s spremembo zakona, ki bi ji omogočal razkritje vseh bančnih računov, ki jih imajo v švicarskih bankah odprte nemški uradniki, politiki in druge javno izpostavljene osebe.

S tem ko je nemška vlada leta 2006 odkupila ukradene podatke iz banke LGT, je dejansko vzpostavila trg in s svojim povpraševanjem jasno nakazala, da tovrstne kraje podatkov podpira. Res je, da je odkup takšnih seznamov iz ekonomskega stališča popolnoma upravičen, saj vlada, na primer na primeru UBS, na podlagi podatkov iz seznama predvideva izterjavo davkov v višini do 400 mio evrov, vendar pa tak način pridobivanja dokazov vzpodbuja kraje podatkov tudi v prihodnje, kar oškodovani banki lahko povzroči ogromno škode. Glavni krivec pri tem ostane nekaznovan in bogato nagrajen.

Banka UBS je glede na bilančno vsoto največja banka v Švici in 10. na svetu. Kljub temu da tveganje izgube ugleda po definiciji Baselskega komiteja za bančni nadzor iz leta 2001 ni uvrščeno med operativno tveganje, pa prav izguba ugleda kot posledica kaznivega dejanja enega izmed zaposlenih banki lahko povzroči nepopravljivo škodo. UBS je glede na svojo velikost sistemska banka, kar pomeni, da v njenem primeru kraja podatkov in odkup s strani tuje vlade ne predstavlja samo tveganja za banko, pač pa gre celo za potencialno sistemsko tveganje. Problem ima toliko večje morebitne razsežnosti, ker so interes za nakup omenjenih podatkov izkazale tudi številne druge evropske vlade.

Z omenjenimi dejstvi se postavlja na tehtnico interes posamezne vlade po pregonu davčnih utajevalcev in stabilnost celotnega finančnega sistema. Poleg tega je sporno, da vlada povečuje svoje prihodke na osnovi kraje občutljivih zaupnih podatkov, hkrati pa s tem uvaja selektivnost pregona nekaterih kaznivih dejanj gospodarskega kriminala.

Nadaljnji razplet primera bo zanimiv tudi s stališča za zdaj še zakritega informatorja, saj bo BND najverjetneje želela prikriti njegovo identiteto, švicarska vlada pa bo na podlagi sporazuma o sodelovanju na področju kazenskega pregona zahtevala njegovo izročitev.

4.3 SPOR MED ZDA IN ŠVICO

Po ameriški zakonodaji morajo državljani IRS prijaviti vse bančne račune, ki jih imajo odprte v tujini, v kolikor skupna vsota na njih presega 10.000 dolarjev. Finančna kazen za grešnike lahko znaša do 50 odstotkov sredstev, ki so na teh računih, poleg tega pa je zoper njih lahko sprožen tudi kazenski pregon. IRS je uvedel program t.i. samorazkritja: ameriški

državljeni, ki so imetniki bančnih računov v tujini, so v obdobju od konca marca 2009 pa do oktobra 2009 lahko prijavili omenjene račune in se tako izognili kasnejšemu kazenskemu pregonu. IRS je v tem obdobju zbral 14.700 samoprijav.

Poleti 2008 je eden izmed odborov ameriškega senata, ki mu predseduje senator Carl Levin, izdal poročilo o davčnih oazah in z njimi povezanimi utajami (Tax Haven and U.S. Tax Compliance). Poleg bistvenega podatka, da po ocenah IRS, proračun ZDA na letni ravni zaradi davčnih utaj izgubi okoli 100 milijard dolarjev, je poročilo izpostavilo banki LGT in UBS.

Prvi odmeven primer, v središču katerega se je znašla UBS, je iz leta 2008, ko je uslužbenec UBS na zveznem sodišču na Floridi priznal, da je kot uslužbenec banke sodeloval pri poneverjanju poslovnih listin z namenom prikrivanja premoženja ameriških državljanov. Po njegovih trditvah je UBS prikrivala za 20 milijard dolarjev premoženja ameriških državljanov.

V drugem odmevnem primeru iz začetka 2009 je UBS priznala, da je s svojim agresivnim pristopom na trgu, usmerjenim k premožnejšim državljanom ZDA, pridobila veliko novih strank, ki jim je kasneje pomagala prikriti njihovo premoženje. Da bi se izognila sodnim postopkom pred ameriškimi sodišči, je UBS pristala na plačilo 780 mio dolarjev kazni.

Trenutno aktualen primer pa ima svoje začetke v letu 2008, ko je IRS zoper neznane imetnike računov pri UBS na zveznem sodišču v Miamiu vložil tožbo (»John Doe Summons«). Pri tem je IRS navajal, da naj bi banka omogočala odpiranje računov ameriškemu državljanom prek njihovih offshore družb, trustov in skladov, pri tem pa ni zahtevala podatkov o dejanskem lastniku računov, kar je imetnikom omogočalo popolno anonimnost. Avgusta 2009 je bil med ZDA na eni in Švico ter UBS na drugi strani podpisan sporazum o posredovanju podatkov imetnikov 4.450 računov. Sporazum je predvideval, da bo švicarski davčni urad v 90 dneh po začetku veljavnosti sporazuma IRS posredoval podatke o prvih 500 imetnikih računov, podatke o ostalih imetnikih pa postopoma najkasneje v roku enega leta. IRS je bil z dnem podpisa sporazuma zavezan umakniti tožbo na sodišču. Stvari je popolnoma na glavo postavilo švicarsko višje sodišče, ki je po pritožbi enega izmed imetnikov računa pri UBS konec januarja 2009 odločilo, da podpisan sporazum krši institut bančne tajnosti in da posledično podatki o imetnikih računov ne smejo biti posredovani. Sodišče je odločitev utemeljilo na podlagi razlike med davčno utajo in kaznivim dejanjem davčne narave, ki jo določa švicarska zakonodaja. Skladno z njo fizična oseba, ki ne odda svoje davčne napovedi, ne stori kaznivega dejanja, pač pa le civilni prekršek. Sporazum med ZDA in Švico predvideva le posredovanje podatkov strank, ki so storili kaznivo dejanje.

Prekinjena mednarodna pogodba

V okviru globalnega boja proti terorizmu je bil prvega februarja 2010 podpisan sporazum med EU in ZDA (t.i. »Swift« sporazum), ki bi ameriškim obveščevalnim službam in drugim ameriškim vladnim organizacijam, ki se ukvarjajo z bojem proti terorizmu, omogočal vpogled v medbančne transakcije evropskih bank. Podpisan sporazum je bil začasne narave, kar je pomenilo, da bi moral septembra 2010 steči nov krog pogajanj o njegovi vsebini. Za pravno veljavnost sporazuma je bila potrebna še potrditev evropskega parlamenta, ki pa je 11. februarja 2010 sporazum zavrnil in s tem prvič v zgodovini svojega delovanja prekinil mednarodno pogodbo.

Ob tehtanju med nacionalno varnostjo (predvsem ZDA) in človekovo pravico do finančne zasebnosti se je EU parlament postavil na stran svojih državljanov in s tem preprečil pristo prenašanje občutljivih podatkov v ZDA. Razveljavitev pogodbe bo ZDA prisilila v iskanje alternativnih rešitev, v prvi vrsti najverjetneje predvsem preko bilateralnih sporazumov s posameznimi državami članicami EU.

Istega dne kot je evropski parlament prekinil pogodbo, je na svoji seji sprejel resolucijo o spodbujanju dobrega upravljanja v davčnih zadevah. Med drugim resolucija navaja podatek OECD, da je v davčnih oazah zbranega že skoraj za milijon dolarjev sredstev zasebnega kapitala, ter omenja odpravo bančne tajnosti, ki naj bi jo nadomestila uvedba samodejne izmenjave podatkov.

4.4 POSLEDICE RAZKRIVANJ

V zadnjih mesecih smo priča prelomnim trenutkom v iskanju odgovora glede nadaljnje usode davčnih oaz. Zmagovalec več desetletij trajajoče vojne sicer še ni znan, se pa tehtnica vedno bolj nagiba v smeri njihove postopne odprave. Za številnimi pravnimi dilemami (odkupovanje ukradenih podatkov, odprava bančne tajnosti, upravičenost pritiskov na sistemske banke ...), se nad vse dviga vprašanje posameznikove finančne zasebnosti.

Finančna zasebnost je ena izmed temeljnih človekovih pravic. Poseganje v finančno zasebnost je poseganje v najožjo osebno sfero, taki posegi pa bi morali biti zaradi občutljive narave osebnih pravic utemeljeni v vsakem konkretnem primeru. Težnje po odpravi bančne tajnosti in uvedbi sistema samodejne izmenjave podatkov so velik korak v nasprotno smer. So dokaz več, da živimo v napredni informacijski dobi, kjer je vrednost informacije neprecenljiva. Kljub družbenemu napredku pa ne smemo dopustiti, da se krog temeljnih človekovih ekonomskih pravic vztrajno zožuje (Merc, 2010b, str. 3).

Benjamin Franklin je izjavil, da sta na svetu gotovi samo dve stvari – smrt in davki ... Medtem ko prvi ne moremo ubežati, smo lahko pri davkih nekoliko uspešnejši. Glavni akterji svetovnega gospodarstva in samovoljni oblikovalci fiskalne politike nas skušajo prepričati v nasprotno. Res je, da je meja med davčno utajo in davčnim izmikanjem

izjemno tanka, zavedati pa se je treba, da je mogoče vse, kar je družbeno sprejemljivo, zlorabiti. Pranje denarja in davčne utaje so negativni zunanji učinek davčnih oaz, kljub temu pa bi po mojem mnenju morali finančna zasebnost posameznika, davčna konkurenca in prost pretok kapitala tehtnico ekonomske in družbene logike prevesiti na stran davčnih oaz (Merc, 2010a, str. 6).

SKLEP

Davki obstojijo že od začetka prvih civilizacij, davčne razprave pa imajo prav tako že zelo dolgo zgodovino. Glavni argumenti davčnih razprav so že dolgo znani in se ne spreminjajo prav veliko. Nizki davki bi morali spodbujati večjo proizvodnjo tako, da spodbujajo varčevanje, naložbe, delo in inovacije. Skeptiki dvomijo, ali je višja gospodarska rast res posledica nižjih davkov in ali takšni davki morda ne gredo v dobro premožnim na račun manj premožnih, ki so bolj odvisni od socialnih podpor, ki se financirajo z davčnimi prihodki. Če so stopnje obdavčitve nizke, so državljani davke bolj pripravljeni plačati, manj je pritiskov in lobiranja posameznih skupin, ki si, da bi se izognile plačilu visokega davka, poskušajo vedno znova pridobiti kakšno davčno olajšavo ali oprostitvev.

Večina ljudi ob besedi davčna oaza pomisli na bogastvo, na zvezdnike in športnike, ki se na ta območja premaknejo pred davčnimi zakoni domovine, na kraj, kjer je mogoče premoženje prikriti oziroma ga utajiti. Poznane so države, kot so Deviški otoki, Ciper, Andora, Monako, Švica.

Davčne oaze so nastale kot nasprotje državam, kjer veljajo stroge davčne zakonodaje. Vse davčne oaze ne delujejo po istem načelu, nekatere so popolnoma brez davkov, druge pa so davčno ugodnejše za fizične ali/in pravne osebe. V nekaterih je mogoča registracija plovil pod ugodnimi pogoji (Panama), v nekaterih je ugodna ustanovitev holdinških družb, v drugih je priporočljivo ustanoviti fundacijo, trust ...

Davčne oaze so po eni strani zaželene in koristne - za svoje uporabnike, ki si tako znižajo davčne stroške, po drugi strani pa s tem povzročajo škodo proračunom držav, posebej, če gre za velike korporacije. Davčne oaze povzročajo izpad prihodkov domači državi fizične ali pravne osebe, saj le-ta v njej ne plača davkov. Gre za posreden izpad davkov, saj jemljejo del fiksnega prihodka tam, od koder kapital izvira in zato pomenijo grožnjo tradicionalnim davčnim sistemom.

Države se proti davčnim oazam bojujejo na mednarodni ravni. OECD je leta 1998 sprejel resolucijo o škodljivi davčni konkurenci, s katero je določil mednarodno priznane davčne standarde in pripravil črno listo držav, ki teh standardov ne spoštujejo. Tudi EU se proti bančnim oazam bojuje s predpisi.

Treba je poudariti, da je ločnica med zakonitim in nezakonitim zelo tanka. Izogibanje

davkom je zagotovo vsaj deloma sporno, saj države z njimi na primer financirajo gradnjo in vzdrževanje javne infrastrukture. Davčne oaze pa pomenijo tudi davčno konkurenco preostalim državam, ki so tako prisiljene zniževati svoje visoke davke. Davčna oaza je namreč nekoliko mističen kraj - po eni strani ji pripisujejo čudežne davčne razbremenitve, po drugi strani pa naj bi bilo imeti tam denar ali podjetje na robu zakonitosti, če ne že kar nezakonito. Resnica pogosto ni tako pravljica niti tako dramatična. Ker se v davčni oazi plača manj ali nič davka, se teh pravic in svoboščin ne sme zlorabljeni. Zlorabljeni se z ustanavljanjem navideznih družb, z opravljanjem navideznih poslov ali z le navideznim stalnim bivanjem v davčni oazi; vse "navidezno" ni le grda poslovna praksa, ampak je za domače davkarje načeloma kar davčna utaja. V resnici pa gre v veliko primerih le za način davčnega izogibanja.

Treba je najti pravo mero, tisto obdavčitev, ki ne bo povzročala bega kapitala v davčne oaze. Ne gre pozabiti dejstva, da država brez davkov ne more živeti. Če jih plačujejo vsi, so lahko tudi nižji. Poleg tega pa ne gre pozabiti tudi dejstva, da je konkurenčnost podjetij odvisna od mnogih drugih dejavnikov in ne le od nizkih davkov, ki lahko spodbujajo pritok tujih naložb. Zato je težko reči, da so davčne oaze črne pike na zemljevidu, čeprav z davčnimi pogoji, ki jih ponujajo, predstavljajo grožnjo, da podjetja selijo proizvodnje zmogljivosti vanje; ne smemo zlorabiti duha in namena domačih davčnih predpisov.

Slaba stran davčnih oaz je, da te predstavljajo nelojalno konkurenco "normalnim" državam, saj te ne morejo obstajati drugače, kot da pobirajo davke. Po drugi strani pa davčnim oazam štejemo v prid, da predstavljajo davčno konkurenco ostalim državam. Države z visokimi davki so ravno zaradi njih pod nenehnim pritiskom zniževanja davkov, predvsem na kapital, saj ta najlaže "pobegne" v kakšno davčno oazo.

Vsaka pravna ali fizična oseba, ki se odloči za davčno oazo, mora vedeti, da si je ni pametno izbirati po občutku, da se je treba pred tem posvetovati s strokovnjakom, ki pozna davčne ugodnosti posameznih držav, ki ve, kakšnim poslom so namenjene. Vsaka davčna oaza namreč ni primerna za vsakogar.

LITERATURA IN VIRI

- 1) Ascot Advisory Services. Najdeno 13. marca 2010 na spletnem naslovu <http://www.ascotadvisory.com/OffshoreFirms.htm>
- 2) Barber & Hoyt. (2006). *Tax Havens Today*. New Jersey: John Wiley & Sons.
- 3) Bjegović, D. (1999). *Offshore podjetja in njihova uporaba*. Ljubljana: Gembala.
- 4) Company Express. Najdeno 20. januarja 2010 na spletnem naslovu <http://www.company-express.com/>
- 5) Crnomarkovič, M. (2002). Eksotične davčne oaze popuščajo pod pritiskom razvitih držav. *Finance*, 78, str. 19.
- 6) Čokelc, S. (2006). Obdavčitev v davčnih oazah. *Revizor*, 1, str. 67-104.
- 7) Erjavec, I. (2002). Škodljiva davčna konkurenca. *Pravna praksa*, 30: str. 29.
- 8) FATF. (2010). The 40 Recommendations. Najdeno 5. maja 2010 na spletnem naslovu http://www.fatf-gafi.org/document/28/0,3343,en_32250379_32236920_33658140_1_1_1_1,00.html
- 9) FATF. (2007). Annual Report 2006-2007. Najdeno 5. maja 2010 na spletnem naslovu <http://www.fatf-gafi.org/dataoecd/46/1/39162982.pdf>
- 10) FATF. (2007). Annual Review of Non-Cooperative Countries and Territories 2006-2007. Najdeno 5. maja 2010 na spletnem naslovu <http://www.fatf-gafi.org/dataoecd/14/11/39552632.pdf>
- 11) Fidelity Corporate Services. Najdeno 18. januarja 2010 na spletnem naslovu <http://www.offshorebvi.com/bvi-ibc-registration.php>
- 12) Fidelity Corporate Services. Najdeno 18. januarja 2010 na spletnem naslovu <http://www.offshorebvi.com/bvi-shelf-companies.php>
- 13) Financiranje med povezanimi osebami: Financiranje med povezanimi osebami, davčno priznavanje stroškov financiranja med povezanimi osebami, davčni odtegljaj. Najdeno 3. marca 2010 na spletnem naslovu http://www.fkp.si/uploads/knjiznica-e-knjige/financiranje_med_povezanimi_osebami.pdf

- 14) Genschel, P. (2001). Globalization, Tax Competition, and the Fiscal Viability of the Welfare State. Najdeno 9. marca 2010 na spletnem naslovu <http://www.mpi-fg-koeln.mpg.de/pu/workpap/wp01-1/wp01-1.html>
- 15) Hampton, M. P. (1996). *The offshore interface: tax havens in the global economy*. New York: Macmillan.
- 16) Holzinger. (2003). Tax Competition and Tax Cooperation in the EU. Najdeno 10. marca 2010 na spletnem naslovu http://www.eui.eu/RSCAS/WP-Texts/03_07.pdf
- 17) KGN. Offshore Company Formation. Najdeno 20. januar 2010 na spletnem naslovu <http://www.kgn.com/p72.asp>
- 18) Mitchell. (2000). An OECD Proposal To Eliminate Tax Competition Would Mean Higher Taxes and Less Privacy. Najdeno 10. februarja 2010 na spletnem naslovu <http://www.heritage.org/research/taxes/bg1395.cfm>
- 19) Šešok, K. (2001). Offshore centri so lahko škodljiva davčna konkurenca. *Finance*, 41, str. 18.
- 20) Kališnik, Tanja & Rajh Monika. (2000). Davčne oaze so tudi raj za kriminal in pranje denarja. *Finance*, 6, str. 19.
- 21) Kenda, A. (2008). Bančna utrdba Liechtenstein napadena. *Finance*, 9.
- 22) Kovač, M. (2008). *Davki od A do Ž*. Ljubljana: Primath.
- 23) Kuhar Puc, R. (2007). *Davčne oaze danes*. Ljubljana: Primath.
- 24) Radebaugh, L. H. & Sidney J. Gray. (1997). *International Accounting And Multinational Enterprises*. Fourth Edition. New York: John Wiley & Sons.
- 25) Merc, P. (2008). Sumljivi kapital naj ostane zunaj. *Pravna praksa*, 48, str. 11.
- 26) Merc, P. (2009). Moč Orkusa ali le Ahilova peta finančnega sistema. *Pravna praksa*, 10, str. 8.
- 27) Merc, P. (2010a). Davčni raji na odstrelu. *Pravna praksa*, 6-7, str. 6.
- 28) Merc, P. (2010b). Obveščevalne službe po nakupih. *Pravna praksa*, 14, str. 3.
- 29) Mesar, R. (2004). *Davčno izogibanje in pranje denarja v offshore centrih* (diplomsko delo). Ljubljana: Ekonomska fakulteta.

- 30) Miklič, G. (2008). *Analiza davčnih oaz glede na dejavnost družbe* (diplomsko delo). Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
- 31) OECD. (1998). Harmfull Tax Competition. Najdeno 18. januar 2010 na spletnem naslovu <http://www.oecd.org/dataoecd/33/0/1904176.pdf>
- 32) OECD. (2007). OECD reports progress in fighting offshore tax evasion, but says more efforts are needed. Najdeno 10. februarja 2010 na spletnem naslovu http://www.oecd.org/document/20/0,3343,en_2649_201185_39482288_1_1_1_1,00.html (10.2.2010)
- 33) Ocra (Isle of Man) Limited. Najdeno 3. marca 2010 na spletnem naslovu http://www.ocra.com/services/offshore_trusts01.asp (3.3.2010).
- 34) Oguttu, A. W. (2007). *Curbing Offshore Tax Avodience: the case of South African companies and trust* (doktorsko delo). Univerza v Južni Afriki.
- 35) Plantan, U. (2002). Offshore finančna središča: druga stran mednarodnega finančnega sistema. Najdeno 20. januarja 2010 na spletnem naslovu <http://www.financeon.net/show.php?id=26066>
- 36) Plantan, Uroš. (2002). Offshore finančna središča - vzrok za razpoke na fiskalni fasadi. *Bančni vestnik*, 4, str. 18.
- 37) Sharman, Cambell Jason. (2006). *Havens in a storm – the struggle for global tax regulation*. New York: Cornell University Press.
- 38) Stepišnik, M. (2006). Odprt lov na davčne begunce med športnimi asi. *Večer*, 16.
- 39) Šešok, K. (2002a). Davčno načrtovanje. *Pravna praksa*, 22, str. 10.
- 40) Šešok, K. (2002b). Offshore družbe: učinkovito poslovno orodje ali ogrožanje tradicionalnih davčnih sistemov. *Pravna praksa*, 24, str. 9.
- 41) Trtnik, A. (2008). Pasti davčnega optimiranja. *Davčno - finančna praksa*, 9, str. 16.
- 42) Tax Justice Network. (2009). Tax Information Exchange Arrangements. Najdeno 25. januarja 2010 na spletnem naslovu http://www.taxjustice.net/cms/upload/pdf/TJN_0903_Exchange_of_Info_Briefing_dr_aft.pdf
- 43) Trust Law & Wikipedia. Najdeno 15. februarja 2010 na spletnem naslovu http://en.wikipedia.org/wiki/Trust_law

- 44) Urednik. (2001). Kako izbrati dobro davčno oazo. *Denar*, 8, str. 16.
- 45) Urednik. (2004). Prenovljeni davčni službi naproti. *Denar*, 8, str.19.
- 46) Wilson. (2001). Tax Competition: Bane or Boon. Najdeno 15. februarja 2010 na spletnem naslovu <http://www.bus.umich.edu/OTPR//WP2001-11paper.pdf>